

מסכת יבמות פרק ב' - "כיצד אשת אחיו"

1. יז, א-ב

רס"י

מתני'

כיצד אשת אחיו שלא היה בעולמו. פוטרת צרתה: ונולד להם אח. ומצאה זקוקה ליבם ועליו אסורה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו:

ואח"כ ייבם השני את אשת אחיו. ולו אשה אחרת ומת: הראשונה. זו היא אשת ראובן שנפלה לפניו כבר פעם אחת: יוצאה. ונפטרת מזה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו כו':

עשה בה מאמר, ומת. הספיק לכונסה עד שמת:

שניה חולצת. ולא מיפטרא משום צרת ערוה דלאו צרתה ממש היא:

ולא מתייבמת. דמאמר קונה מקצת והויא צרת ערוה במקצת מדרבנן:

גמ'

מאן דתני ראשונה. מאן דקרי לה ראשונה להך שנפלה לפני לוי שני פעמים לא משתבש ומאן דקרי לה שניה לא משתבש:

ראשונה לנפילה. שנפלה ראשונה לייבום קודמת לזו בפעם ראשונה:

שניה לנישואין. לנישואין של שני שהוא היה נשוי כבר האחרת כשנפלה זאת לפניו: ופרכינן מי לא עסקינן. כלומר מי לא מיתוקמא נמי מתני בייבם אשת אחיו תחילה ואח"כ כנס את האחרת דלא הויא הך יבמה שניה לנישואין: אלא שניה בנישואין. שניסת שני פעמים אחת לבעל ואחת ליבם:

משנה

כיצד אשת אחיו שלא היה בעולמו? שני אחים,

ומת אחד מהן,

ונולד להן אח,

ואחר כך ייבם השני את אשת אחיו, ומת.

הראשונה - יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו,

והשניה - משום צרתה.

עשה בה מאמר, ומת,

שניה - חולצת ולא מתייבמת.

גמרא

אמר רב נחמן:

מאן דתני "ראשונה" - לא משתבש,

מאן דתני "שניה" - לא משתבש

יב, מאן דתני "ראשונה" - מאי "ראשונה"? ראשונה לנפילה.

ומאן דתני "שניה" - לא משתבש, מאי "שניה"? שניה לנישואין.

מי לא עסקינן יבם, ואחר כך כנס

אלא, מאי "שניה"?

שניה בנישואין.

2. יז, ב

רָשׁ"י

היכא כתיבא. לאיסורא:
 המיוחדים בנחלה. הראויין
 לירש זה את זה:
 אחוה אחוה. כי ישבו אחים
 שנים עשר אחים בני אבינו
 (בראשית מב):
 מעריות. ערות אשת אחיך
 וקיי"ל לקמן בפרק הבא על
 יבמתו (דף נה.) דאפילו אחיך מן
 האם ולא מן האב:
 זו היא שיבה כו'. דאעייג דלא
 דמו קראי להדדי כיון דתרווייהו
 בביאת כחן משתעי דיינינן בהו
 גי"ש מה להלן חולץ וקוצה וטח
 כו':
 מלוט כי אנשים אחים אנחנו.
 ותתיבם אשת אחי אביו שהרי
 בן אחיו היה:
 המיוחדים בנחלה. שחולקין
 נחלה אחת לאפוקי לוט שאין
 חולקין נחלה אחת:
 והא מהיכא תיתי. דלימא עד
 דמייחדי באבא ובאמא והא
 ייבום בנחלה תליא דכתיב
 (דברים כה) יקום על שם אחיו
 המת ואוקמינן לקמן (דף כד.)
 על שם אחיו לנחלה שיירש
 המייבם כל נכסי המת ואין
 אחיך חולקין עמו:

"אשת אחיו שלא היה בעולמו" - היכא כתיבא?

אמר רב יהודה אמר רב:

אמר קרא: "כי ישבו אחים יחדו" (דברים כה, ה), - שהיתה להם ישיבה אחת בעולם,
 פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו.

"יחדו" - מיוחדים בנחלה, פרט לאחיו מן האם.

רבה אמר:

אחיו מן האב יליף 'אחווה'³⁶ 'אחווה'³⁷ מבני יעקב (בראשית מב, לב),
 מה להלן - מן האב ולא מן האם,
 אף כאן - מן האב ולא מן האם.

ולילף "אחווה" "אחווה"³⁸ מעריות (ויקרא יח, טז)!

דנין "אחים" מ"אחים",

ואין דנין "אחים" מ"אחיו".

מאי נפקא מינה?

הא תנא דבי רבי ישמעאל:

"ושב הפה" (ויקרא יד, טז) "ובא הפה" (ויקרא יד, מד),

זו היא שיבה זו היא ביאה!"

הני מילי היכא דליכא מידי דדמי ליה,

אכל היכא דאיכא מידי דדמי ליה,

מדדמי ליה ילפינן.

ולילף 'אחווה' 'אחווה' מלוט,

דכתיב: "כי אנשים אחים אנהו" (בראשית יג, ח)!

מסתברא מבני יעקב הוה ליה למילף,

משום דמפני מדהוה ליה למכתב 'שנים עשר עבדיך בני אבינו' (בראשית מב, יג)

וכתיב: "אחים" - שמע מינה לאפנויי.

ואיצטריך למכתב "אחים" ואיצטריך למכתב "יחדו".

דאי כתב רחמנא "אחים" הוה אמינא: לילף "אחווה" "אחווה" מלוט,

וכי תימא: לא מפני - לאי, אפנויי מפני מדהוה ליה למכתב "רעים",

וכתיב: "אחים" שמע מינה לאפנויי,

כתב רחמנא: "יחדו" - המיוחדים בנחלה.

ואי כתב רחמנא: "יחדו" הוה אמינא דמייחדי באבא ובאמא

צריכא.

והא מהיכא תיתי?

יבום בנחלה תלא רחמנא,

ונחלה מן האב ולא מן האם היא!

איצטריך,

סלקא דעתך אמינא: הואיל וחידוש הוא דקמשתרי ערוה גביה,

אימא: עד דמייחדי באבא ובאמא,

צריכא.

³⁶ כי ישבו אחים

³⁷ שנים עשר אנחנו אחים בני אבינו

³⁸ ערות אשת אחיך לא תגלה ערות אחיך היא

3. יז, ב - יח, א

רש"י

אין זיקה. זיקת יבמתו שמתה לא אלימא למיהוי כארוסה להאסר אמו עליו משום חמותו: **ולימא הלכה כדברי האומר אין זיקה.** דתנן בפי החולץ (לקמן מא.) שומרת יבם שקדש אחיו את אחותה של יבמה ותלה היבום באחיו משום רבי יהודה בן בתירא אמרו אומרים לזה שקדש אחות יבמתו המתן מלכנוס לפי שאחות זקוקתו היא הואיל ולאחר שנוקקה אחותה לו קדש את זו צריך להמתין עד שתתייבם היבמה לאחיו דפקעה זיקה ואמר שמואל הלכה כרבי יהודה ומדקאמר הלכה מכלל דפליגי עליה ואמרי אין זיקה לאחין חשיבא לאסור עליהן קרובותיה:

ה"מ. דלא חשיבא זיקה להיות אסורות קרובות בתרי אחין כשנפלה לפני שני יבמין כגון ההיא פלוגתא דר"י ורבנן דכיון דלא ידע קמי מאן מינייהו רמיא לא חשיבא למיסר קרובות:

אבל בחד. שאין שם אלא יבם אחד דודאי עליה רמיא אימא דמיא ככנוסה ויאסר באמה: **ולימא הלכה כדברי האומר אין זיקה אפילו בחד.** ר"ע קא"ל בפי ד' אחין (לקמן כט:) שומרת יבם אין יבמה מיפר נדריה לא לאחד ולא לשנים כלומר בין שנפלה לפני יבם אחד בין שנפלה לפני שנים דלא קרינן ביה אישה: **ה"א אפי' מחיים.** יבמה מותר באמה קודם חליצה ותצא היבמה לשוק משום בת אשתו: **דאסור לבטל כו'.** ואי נסיב אמה מחיים מבטל למצוה לגמרי מיבום ומחליצה:

יבמתו שמתה מותר באחותה. דאפי' אשתו מתה מותר באחותה אבל אמו דלגבי אשתו אסורה אף לאחר מיתת אשתו ביבמתו נמי אסורה:

איסורא דאורייתא. חמות' אסר רחמנא ולא פליג בין מחיים בין לאחר מיתה כדפליג באחות אשה כדכתיב עליה בחייה: **יש זיקה.** זיקת יבום הויא ככנוסה ואוסרת אמה על היבם משום חמותו:

והא כי פליגי. ר"י ורבנן בתרי [הוא] דפליגי כדקתני (לקמן דף מא.) המתן עד שיעשה אחיך מעשה:

באחותה אין. דאפי' כנוסה שמתה מותר באחותה:

אמר רב הונא אמר רב:

שומרת יבם שמתה - מותרת באמה.

אלמא קסבר: 'אין זיקה'.

ולימא: הלכה כדברי האומר: 'אין זיקה'!

אי הוה אמר הכי, הוה אמינא: הני מילי בתרי,

אבל בחד - יש זיקה.

ולימא: הלכה כדברי האומר: 'אין זיקה' אפילו בחד!

אי אמר הכי, הוה אמינא: אפילו מחיים,

קמושמע לן:

לאחר מיתה - אין,

מחיים - לא.

משום דאסור לבטל מצות יבמין.

תנן:

"יבמתו שמתה מותרת באחותה" (יבמות מט.).**"באחותה" - אין,****באמה - לא!**

הוא הדין דאפילו באמה,

ואידי דתנא רישא: **"אשתו שמתה מותרת באחותה" -****"באחותה" - אין,****אבל באמה - לא,**

דהויא לה איסורא דאורייתא.

תנא נמי סיפא: **"מותרת באחותה".****ורב יהודה אמר:**

שומרת יבם שמתה - אסור באמה.

אלמא קסבר: 'יש זיקה'.

ולימא: הלכה כדברי האומר: 'יש זיקה'!

אי הוה אמר הכי, הוה אמינא: הני מילי בחד,

אבל בתרי - 'אין זיקה'.

והא כי פליגי - בתרי פליגי!

אלא, אי אמר הכי,

יח, א הוה אמינא: מחיים,

אבל לאחר מיתה - פקעה לה הזיקה,

קא משמע לן: זיקה בכדי, לא פקעה.

לימא מסייע ליה:

"יבמתו שמתה מותרת באחותה" (יבמות מט.).**"באחותה" - אין,****באמה - לא.**

הוא הדין דאפילו באמה,

ואידי דתנא רישא: **"אשתו שמתה מותרת באחותה" - דוקא באחותה, אבל באמה לא,**

דהויא לה איסורא דאורייתא,

תנא נמי סיפא: "מוותר באחותה".

ר"י

עשה בה מאמר. מתני היא :

מחלץ חלצה. נכרית:

יבומי לא מייבמה. דהויא צרת ערוה בויקה שכשנפלה לפני אחיו קודם מותו ונזקקה לו נעשית צרה לאשתו בויקה והויא השתא אהך נכרית לגביה צרת ערוה בשביל זיקה שהיתה לאחיו בה :

מדב"ש. בפי ד' אחין (לקמן ד' כט.) ב"ש אומרים אשתו עמו והלזו תצא משום אחות אשה כו' :

קנין גמור. ותיהוי צרת ערוה ותיפטר אף מן החלצה קמ"ל :

עד שנוולד לו אח ומת אותו שני. ולו אשה אחרת ונפלו שתייהן לפני הנוולד : **בזיקה**. שזקקה לשני לפני מותו ונעשית צרה לאשתו :

ר"מ היא. ר"מ קאמר לה להך ברייתא בפירקין דאמר תניא כוותיה דרב אדא ומייתי לה להך מתניתא וקתני סיפא דברי ר"מ :

ומתו הנשואין שתי האחיות. ונפלו שתייהן יחד לפני האחין :

ולא מתייבמות. משום דתרווייהו זקיקי ליה להאי ותרווייהו זקיקי ליה להאי ואי נסיב חד חדא פגע באחות זקוקתו :

מתרי בתי. משני אחין נפלו :

לעולם אין זיקה. והא דקאמר לא מתייבמות משום דאסור לבטל מצות יבמין ואי אמרת לייבם האי חדא דלמא מיית אידך אח ולא מייבם לאידך ונפקא מהאי משום אחות אשה מחלצה ומייבום הלכך אמרינן ליה לקמא חלוץ דאי נמי מיית אידך הדר האי חולץ וחלוץ לה ומדינא לבתר חליצה דקמא מצי אידך לייבומי דהשתא מיקיימא מצות יבמין בתרווייהו אלא גזירה דלמא אתי לייבומי ברישא :

ואי אין זיקה. דלית ליה איסור זיקה תיבטל מצות יבמין ולא איכפת לן דמאן דלית ליה איסור זיקה לא חייש נמי לבטול מצות יבמין :

דהא לר"ג דשמעיון ליה אין זיקה. בפי ר"ג (לקמן דף נא.) שמעיון ליה נמי דאמר מותר לבטל מצות יבמין בפרק ב"ש (לקמן קט.) :

דתנן ר"ג אומר כו'. שני אחין נשואין שתי אחיות אחת גדולה ואחת קטנה ומת בעלה של גדולה ונפלה לפני בעל הקטנה מלמדים את הקטנה למאן בבעלה ולעקור נשואיה כדי לייבם את זו שזיקתה של זו חמורה לאסור הקטנה עליו שלא היו נישואיה גמורים שמה תמאן ולכך לא תוציא את זו משום אחות אשה :

ר"ג אומר אם מיאנה מיאנה. ותתייבם הגדולה ואם לאו תמתין גדולה עד שתגדיל קטנה ויבעול ויהיו קידושין גמורין ותצא גדולה משום אחות אשה אלמא אין זיקה מדשרי קטנה עליה ומותר לבטל מצות יבמין ולר"מ נמי אי סבר אין זיקה לימא נמי מותר לבטל מצות יבמין :

רבן גמליאל אדר"מ קרמית. נהי נמי דבזיקה סבירא להו כי הדדי בביטול יבמין פליגי :

אפילו לספיקא. כי ההיא דלעיל אדמייבם חד מיית אידך ורבן גמליאל אפי' היכא דודאי בטלה כגון הכא דתמתין עד שתגדיל לא חייש :

הא דרב יהודה. דאמר לעיל אסור באמה דיש זיקה :

דשמואל היא. משמיה דשמואל רביה שמיע ליה ולא מרב דהוה נמי רביה :

מתיב רב הונא בר חייא:

"עשה בה מאמר ומת

שניה - חולצת ולא מתייבמות".

טעמא דעבד בה מאמר,

הא לא עבד בה מאמר - שניה נמי יבומי מייבמה,

ואי אמרת: 'יש זיקה', הויא לה צרת אשת אחיו שלא היה בעולמו בזיקה!

אמר רבה:

הוא הדין דאף על גב דלא עבד בה מאמר,

שניה - מחלץ חלצה, יבומי לא מייבמה.

והא דקתני: **"מאמר"** - לאפוקי מבית שמאי דאמר: מאמר קונה קנין גמור.

קא משמע לן.

איתביה אביי:

"שני אחין בעולם אחד,

ומת אחד מהן בלא ולד,

ועמד השני הזה לעשות מאמר ביבמותו,

ולא הספיק לעשות בה מאמר עד שנוולד לו אח, ומת,

הראשונה - יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו,

ושניה או חולצת או מתייבמת".

ואי אמרת: 'יש זיקה' - הויא לה [צרת אשת אחיו שלא היה בעולמו בזיקה!

הא מני? רבי מאיר היא,

דאמר: 'אין זיקה'.

ומי סבירא ליה לרבי מאיר 'אין זיקה'!?

והתנן:

"ארבעה אחים,

שנים מהן נשואים שתי אחיות, ומתו הנשואין האחיות,

הרי אלו - חולצות ולא מתייבמות" (יבמות כו.).

ואי סלקא דעתך סבר רבי מאיר 'אין זיקה',

הני מתרי בתי קאתיין, האי לייבם חדא והאי לייבם חדא!

לעולם 'אין זיקה'.

משום דקסבר: אסור לבטל מצות יבמין.

דדלמא אדמייבם חד מיית אידך, וקא בטלת מצות יבמין

ואי אין זיקה תיבטל!

דהא רבן גמליאל אמר: אין זיקה, ומותר לבטל מצות יבמין.

דתנן:

"רבן גמליאל אומר:

אם מאנה - מאנה,

ואם לא מאנה - תמתין עד שתגדיל,

ותצא הלזו, משום אחות אשה" (יבמות קט.).!

אמר ליה: דרבן גמליאל אדרבי מאיר קרמית!?

לא, הכי קאמרינו:

רבי מאיר - חייש אפילו לספיקא,

רבן גמליאל - אפילו לודאי לא חייש.

דלמא מאן דלא חייש - אפילו לודאי לא חייש,

ומאן דחייש אפילו לספיקא חייש.

4. יח, א-ב

רס"י

שומרת יבם. ממתנת לייבום יבמה:
שקדש אחיו. של יבם את אחותה אחר שנפלה זו לפניו:
אומרים לו. למארס המתן מלכנוס לפי שאחות זקוקתך היא:
עד שיעשה אחיך מעשה. עד שייבם אחיך את היבמה ותפקע זיקתה ממך אלמא זיקה אסרה לאחותה:
א"ל. רב יוסף לאביי ואי משמיה דרב אמרה מאי קשיא לך:
דרב אדרב. דא"ר הונא אמר רב לעיל מותר באמה:
אמוראי נינהו. רב הונא ורב יהודה תלמידי דרב הוו ופליגי אליביה:
כיון דאיתמר משמיה דשמואל בהדיא. דיש זיקה דשמואל עצמו אמרה ולא תלמידו משמו ומצינו למימר דרב יהודה תלמידו מכלל אותה שמועה אמר לההיא דידיה:
ומשמיה דרב איתמר כאמוראי. בפלוגתא דהא פליג רב הונא לא שבקינן כו':
הכי קמתניתו לה. לרב יהודה דלעיל בסתמא שלא הזכיר שם רבו וצריכיתו למידק הא דרב יהודה דשמואל היא: ה"ג אנו בהדיא מתנינן לה:
ואזדא שמואל לטעמיה. כולה רב כהנא אמרה:
ה"מ מחיים. כל זמן שיבמתו קיימת:

[**ורב יהודה** אָמַר:
שׁוֹמְרַת יָבֵם שְׁמַתָּה - אָסוּר בְּאִמָּה].

אָמַר לִיה אַבְי לְרַב יוֹסֵף:
 הָא דְרַב יְהוּדָה דְשָׁמוּאֵל הִיא.
 דְתַנּוּ:

יח,ב **"שׁוֹמְרַת יָבֵם, שְׁקַדְשׁ אַחִיו אֶת אַחוּתָה,**

מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָה אָמְרוּ:
אֹמְרִים לוֹ: הִמְתַּן, עַד שְׁיַעֲשֶׂה אַחִיךָ מַעֲשֶׂה" (יבמות מא.).
 וְאָמַר שְׁמוּאֵל:
 הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָה.

אָמַר לִיה:
 דָּאי דְרַב מָאי?

אָמַר לִיה:
 קָשְׁיָא דְרַב אַדְרַב?
 דְלִמָּא אָמוּרָאי נִינְהוּ,
 וְאֵלִיבָא דְרַב.

כִּינּוּ דְאִיתְמַר מִשְׁמִיָּה דְשָׁמוּאֵל בְּהֵדִיא, וּמִשְׁמִיָּה דְרַב כְּאָמוּרָאי,
 לֹא שְׁבָקִינוּ מִשְׁמִיָּה דְשָׁמוּאֵל בְּהֵדִיא,
 וּמוֹקְמִינוּ כְּאָמוּרָאי וְאֵלִיבָא דְרַב.

אָמַר רַב כְּהֵנָּא:
 אָמְרִיתָה לְשִׁמְעוֹתָא קַמִּיה דְרַב זְבִיד מְנַהֲרֵדְעָא,
 אָמַר: אַתּוּן, הָכִי מִתְנִיתוּ לָהּ!
 אָנוּ, בְּהֵדִיא מִתְנִינוּ:
 אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל:
 שׁוֹמְרַת יָבֵם שְׁמַתָּה אָסוּר בְּאִמָּה.
 אֶלְמָא קְסַבְר: 'יש זיקה'.
 וְאִזְדָּא שְׁמוּאֵל לְטַעְמִיה,
 דְאָמַר שְׁמוּאֵל:
 הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָה.

וְצָרִיכִי,
 דָּאי אֲשַׁמְעִינוּ: 'יש זיקה',
 הָוָה אָמִינָא: הָנִי מִלִּי בְּחַד,
 אֲבָל בְּתַרִי - לֹא,
 קָא מִשְׁמַע לָן.
 וְאִי אֲשַׁמְעִינוּ: הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָה,
 הָוָה אָמִינָא: הָנִי מִלִּי מַחִיִּים,
 אֲבָל לְאַחַר מִיתָה - פְּקַעָה לָהּ זִיקָה,
 קָא מִשְׁמַע לָן: דְזִיקָה בְּכַדִּי לֹא פְקַעָה.

5. יח, ב - יט, ב

רס"י

מְשֻׁנָּה

שְׁנֵי אַחִים,
וּמֵת אֶחָד מֵהֶם,
יָבֵם הַשֵּׁנִי אֶת אִשְׁתּוֹ אַחִיו,
וְאַחַר כֵּן נוֹלַד לָהֶן אֶח, וּמֵת.
הַרְאֵשׁוּנָה - יוֹצֵאָה, מִשּׁוּם אִשְׁתּוֹ אַחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ,
וְהַשֵּׁנִי - מִשּׁוּם צְרָתָהּ.
עָשָׂה בַּהּ מֵאֲמֵר, וּמֵת - הַשֵּׁנִי חוֹלְצַת וְלֹא מִתִּיבָמַת.
רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר:
מִיִּבֵּם לְאִיזוֹ מִהֵן שִׁירְצָה,
אוֹ חוֹלֵץ לְאִיזוֹ מִהֵן שִׁירְצָה.

גְּמָרָא

אָמַר רַב אוֹשְׁעִיָא:
 חֲלוּק הָיָה רַבִּי שְׁמַעוֹן אַף בְּרֵאשׁוֹנָה.

מִמָּאִי?

מִדְּקִתְנֵי מְשֻׁנָּה יְתִירָה.
 בְּבֹא דְרִישָׁא, לְמֵאן קִתְנֵי לָהּ?
 אִילִימָא לְרַבְּנָן, הַשְׁתָּא, יָבֵם וּלְבִסּוּף נוֹלַד, דְּכִי אֲשַׁכְּחָה בְּהִתִּירָא אֲשַׁכְּחָה אֶסְרֵי רַבְּנָן,
 נוֹלַד וְאַחַר כֵּן יָבֵם, מִיְבַעֲיָא!
 אֲלֹא, לֹא לְרַבִּי שְׁמַעוֹן אִיצְטְרִיךְ, וְתַנָּא רִישָׁא לְהוֹדִיעָךְ כַּחוּ דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן,
 וְתַנָּא סִיפָא לְהוֹדִיעָךְ כַּחוּ דְּרַבְּנָן.
 וּבְדִין הוּא, דְּנִפְלוֹג רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרִישָׁא, אֲלֹא נָטַר לְהוּ לְרַבְּנָן עַד דְּמְסִימֵי לְמִילְתֵיהוּ,
 וְהָדָר פְּלִיג עֲלֵיהוּ

אֲלֹא אִשְׁתּוֹ אַחִיו שֶׁלֹּא הָיָה בְּעוֹלָמוֹ לְרַבִּי שְׁמַעוֹן הִכִּי מִשְׁכַּחַת לָהּ?

בְּחַד אַחָא וּמִית, וְנוֹלַד לוֹ אֶח.

אִי נְמִי,

בְּתֵרִי וְלֹא יָבֵם, וְלֹא מִית.

בְּשִׁלְמָא יָבֵם וְאַחַר כֵּן נוֹלַד,
 כִּי אֲשַׁכְּחָה בְּהִתִּירָא אֲשַׁכְּחָה.
 אֲלֹא נוֹלַד וְאַחַר כֵּן יָבֵם מֵאִי טַעְמָא?

קָסְבַּר: 'יש זיקה',

וְזִיקָה כְּכִנוּסָה דְּמִיָּא.

מִתְקִיף לָהּ רַב יוֹסֵף:

הַשְׁתָּא זִיקָה וּמֵאֲמֵר,

מִסְפָּקָא לִיה לְרַבִּי שְׁמַעוֹן אִי כְּכִנוּסָה דְּמִיָּא אִי לֹא כְּכִנוּסָה דְּמִיָּא,

זִיקָה לְחוּדָה מִיְבַעֲיָא!

מֵאִי הִיא?

דִּתְנֵן:

"שְׁלֹשָׁה אַחִין נִשְׂוֵאִין שְׁלֹשׁ נָשִׁים נְכָרִיות,

וּמֵת אֶחָד מֵהֶם, וְעָשָׂה בַּהּ שְׁנֵי מֵאֲמֵר, וּמֵת הָרִי אֶלּו - חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתִּיבָמוֹת.

שְׁנָאֲמַר: "ומת אחד מהם... יבמה יבא עליה" (דברים כה, ה),

מִי שְׁעֲלִיה זִיקַת יָבֵם אֶחָד, וְלֹא שְׁעֲלִיה זִיקַת שְׁנֵי יָבִמִין.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר:

מִיִּבֵּם לְאִיזוֹ מִהֵן שִׁירְצָה, וְחוֹלֵץ לְשֻׁנְיָה" (יבמות לא:).

מִתְנִי'

וּמֵת. הַמֵּיבֵם:

מִיִּבֵּם לְאִיזוֹ שִׁירְצָה. וּפְטוּרָה חֲבֵרְתָהּ וְלֹא אַעֲשֶׂה בַּהּ מֵאֲמֵר קִאִי אֵלֹא אֲרִישָׁא דְקִתְנֵי הַרְאֵשׁוֹנָה יוֹצֵאָה כּוֹי דְקִאֲמֵר רִישׁ דְּכִיּוֹן דְּכִשְׁנוּלַד כְּבַר נִתְיִבְמָה וְלֹא הִיתָה עַל זֶה בְּזִיקַת נִישׁוּאֵי אַחִיו הַרְאֵשׁוֹן מֵעוֹלָם מוֹתֵרַת לוֹ:

גַּמ'

אֶף בְּרֵאשׁוֹנָה. וְקֵא שְׂרִי נוֹלַד וְאַחֲרַיִכ יִיבֵם:

מִדְּקִתְנֵי מִשְׁנָה יְתִירָה. לְכוּלָּה הֵהִיא בְּבֹא דְרִישָׁא דְלִמְאָן קִתְנֵי לָהּ אִי לֹא דְפְלוּגְתָא דְרִישׁ עֵלָה קִימָא וְלִהְכִי תִנְיָה לְאֲשְׁמוּעִינָן דֹּאֲפִי בַּהֵהִיא שְׂרִי:

לְמֵאן קִתְנֵי לָהּ. לְאֲשְׁמוּעִינָן מִילְתֵיהָ דְמֵאן אִיצְטְרִכָּא: **אִילִימָא לְרַבְּנָן.** לְאֲשְׁמוּעִינָן אִיסוּרָא לְרַבְּנָן דֵּהָא לֹא אִיסוּר וְלֹא הִיתֵר לְרִישׁ שְׁמַעַת מִינָה בְּרִישָׁא דֵּהָא לֹא אִירִי בַּהּ:

וְנִטְר לְהוּ. הַמֵּתִין לֵהֶם:

וְהָדָר פְּלִיג עֲלֵיהוּ. בְּכוּלָּה מִילְתָּא:

בְּחַד אַחָא. דּוּדָאֵי מַכַּח זִיקַת זֶה שֶׁלֹּא הִיָּה בְּעוֹלָמוֹ אִסוּרָה לְזֶה לְהִתִּיבֵם:

אִי נְמִי בְּתֵרִי. אַחִים וּמֵת הָאֶחָד וְנוֹלַד לֵהֶם אֶח שְׁלִישִׁי:

וְלֹא יִבֵּם. זֶה הַשֵּׁנִי אֶת יְבַמְתּוֹ: **וְלֹא מֵת.** אִסוּרָה לְזֶה שְׁנוּלַד לְאַחַר מִיתָה לִיבְמָה מְזִיקַת אֶח שֶׁלֹּא הִיָּה בְּעוֹלָמוֹ אֲבָל הִיכָּא דִיבְמָה הַשֵּׁנִי פְקַעָה זִיקַת אֶח הַרְאֵשׁוֹן וְנַעֲשִׂית אֲשֵׁתּוֹ שֶׁל זֶה הַשֵּׁנִי אִי נְמִי לֹא יְבַמָּה הָאִי שְׁנֵי הוֹאִיל הוֹזַקְקָה לוֹ הָרִי הִיא כְּכִנוּסָה כְּדִלְקֵמָן וְכִשְׁמַת מוֹתֵרַת לְשִׁלְשִׁי:

בַּהֲתִירָא אֲשַׁכְּחָה. שֶׁלֹּא נִאֲסֵרָה עֲלֵיו שְׁעָה אַחַת שֶׁלֹּא נִזְקְקָה לוֹ מַכַּח הַרְאֵשׁוֹן כְּלוּם:

יֵשׁ זִיקָה. כְּשֶׁנִּפְלָה לְפָנֵי הַשֵּׁנִי קוּדָם לִידְתּוֹ שֶׁל זֶה וְנִזְקְקָה לוֹ לְשֵׁנִי אִילִימָא הֵהִיא זִיקָה לְשׁוּיָא כְּכִנוּסָה וְהוּי לִיה כִּיִּבֵם וְלְבִסּוּף נוֹלַד:

זִיקַת יָבֵם אַחַד. כְּגוֹן שֶׁלֹּא נִפְלָה אֲלֵא פַעַם אַחַת אוֹ שְׁכִנְסָה שְׁנֵי וּפְקַעָה זִיקָה רֵאשׁוֹנָה וְכִשְׁמַת אִין כֹּאן אֲלֵא זִיקַת יִיבּוּם שֶׁל שְׁנֵי אוֹ לֹא עָשָׂה בַּהּ מֵאֲמֵר וּמֵת אִין כֹּאן אֲלֵא זִיקַת יִיבּוּם רֵאשׁוֹן וְעַכְשִׁיו יֵשׁ כֹּאן זִיקַת יִיבּוּם שֶׁל שְׁנֵי יְבַמִּין שִׁישׁ עֲלֵיהָ קִצַּת זִיקָה מִן הַרְאֵשׁוֹן דְּכָל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְיִבְמָה לֹא פְקַע זִיקַתָּה מִן הַשֵּׁנִי וְצֵרְתָהּ אִשְׁתּוֹ הַשֵּׁנִי אִסוּרָה מִשּׁוּם דִּידָה:

רש"י

מייבם לאיזו שירצה. דלית ליה חך דרשה דזיקת שני יבמים דאי מאמר קונה הרי היא אשת שני ואין כאן אלא זיקתו ואם אין קונה הרי הוא כמו שאינו ואין כאן אלא זיקת ראשון:

וחולץ לשניה. משום ספיקא כדמפרש ואזיל:

מבית אחד. ורחמנא אמר את בית אחיו (דברים כה) בית אחד הוא בונה ואינו בונה שני בתים: **ולמפטר אידך.** דזיקה ככנוסה דמיא וכ"ש זיקה ומאמר:

גזירה שמא יאמרו שתי יבמות הבאות משני בתים. ונפלו בבית אחת בצמצום דליכא למימר שהראשונה הוזקקה לבעל השניה ואתי למימר נמי תתייבם חדא ותפטר אידך:

משום מאמר ולא מאמר. ספק מאמר קונה ספק אינו קונה:

ביבם אחד. כגון מתני דהו שני אחין וכי מיית חד זקוקה להאי לחודיה ורמיא עליה הלכך אע"פ שלא כנסה עד שנולד השלישי הוה ליה כייבם ולבסוף נולד:

אבל בשני יבמים. כגון חך דשלשה אחין דפשו להו תרי לא: **ומי שני ליה.** ושרי ליה בנולד ולבסוף ייבם:

והתניא. כל שהלידה של שלישי קודמת לנישואין של שני לא חולצת אלמא מודה ר"ש בהא: **מאי לאו ביבם אחד.** שכשמת ראשון לא נשאר אלא אח אחד ואח"כ נולד זה:

לא בשני יבמין. שהיו שלשה אחים ומת אחד מהן ונפלה לפני השנים ונולד להם אח ההיא ודאי אסירא עליו דהאי בתרא אפילו לאחר שייבמוה שנים הראשונים ומתו דהא ודאי נולד ולבסוף ייבם הוא דההיא זיקה דהויא לה גבי הני קודם לידתו של זה לא אלימא לשויה ככנוסה למהו כייבם ולבסוף נולד:

כולה בשני יבמין קמיירי. בשני יבמין בעי לאשמועינן איסורא והיתרא:

אלא מאי כללא. הואיל וביבם אחד אפילו לידה קודמת לנישואין שרי היכי מצי למיתני כל שהלידה קודמת לנישואין לא חולצת ולא מתייבמת וקתני כלל א"ר שמעון הא זמנין דלא הוי הכי:

חולצות. אם מתו הנישואין את הקרובות ונפלו לפני השלישי הרי אלו חולצות:

ולא מתייבמות. הואיל ותרווייהו זקיקין ליה קא פגע בקרובת זקוקתו:

רבי שמעון פוטר. אף מן החליצה כדקתני לקמן בשמעתין מלצרור: **לייבמה לקמיתא.** ההיא דנפלה ברישא ואפי" לא הספיק לכנוסה עד שנפלה אחותה מאי איכפת לן דהוי זיקה קמיתא ככנוסה ותפטר בתרייתא משום אחות אשה וקמיתא תתייבם דכיבם אחד דומה (דהא כי נפלה מעיקרא לא נפלה אלא קמי חד דלגבי אידך ערוה היא משום אחות אשה ולא רמיא קמיה כלל):

בשניה. שנפלה אחרונה:

י"ט,

יבומי תרווייהו - לא,

דדלמא יש זיקה, והו, שתי יבמות הבאות מבית אחד.

יבומי חדא ואיפטר אידך - לא,

דדלמא אין זיקה ככנוסה, והו להו שתי יבמות הבאות משני בתים.

אלמא מספקא ליה!

וכי תימא: מדאורייתא הכי נמי דמייבמא חדא ומפטר אידך, ומדרבנן הוא דאסור, גזירה משום שמא יאמרו:

שתי יבמות הבאות משני בתים, חדא מייבמא, ואידך מיפטר אידך בלא כלום.

והא טעמא דרבי שמעון: משום מאמר ולא מאמר הוא, דתניא:

"אמר להם רבי שמעון לחכמים:

אם מאמרו של שני מאמר - אשת שני הוא בועל.

ואם מאמרו של שני אינו מאמר - אשת ראשון הוא בועל!"

אמר ליה אביי:

ולא שני לה בין זיקת יבם אחד לזיקת שני יבמים!?

דלמא כי אמר רבי שמעון זיקה ככנוסה דמייבמא ביבם אחד,

אבל בשני יבמין - לא.

ומי שני ליה לרבי שמעון?

והתניא:

"כלל אמר רבי שמעון:

כל שהלידה קודמת לנישואין - לא חולצת ולא מתייבמת.

נישואין קודם ללידה - או חולצת או מתייבמת."

מאי לאו ביבם אחד, וקתני: "לא חולצת ולא מתייבמת."

לא, בשני יבמים.

אבל ביבם אחד מאי?

הכי נמי - או חולצת או מתייבמת,

אי הכי, אדתני: **"נישואין קודמין ללידה - או חולצת או מתייבמת,"**

ליפלוג וליתני בדידה!

במה דברים: אמורים בשני יבמים, אבל ביבם אחד או חולצת או מתייבמת!

כולה בשני יבמין קמיירי.

ואלא מאי כללא?

ועוד,

מתיב רב אשעיא:

"שלשה אחיו, שנים מהן נשואין שתי אחיות,

או אשה ובתה,

או אשה ובת בתה,

או אשה ובת בנה,

הרי אלו - חולצות ולא מתייבמות.

ורבי שמעון פוטר" (יבמות כה:).

ואי סלקא דעתך קסבר רבי שמעון זיקה ככנוסה דמייבמא,

לייבם לקמיתא, ותפטר אידך!

אמר רב עמרם:

מאי "פוטר"? נמי פוטר בשניה.

והתניא:

"רבי שמעון פוטר בשתייהו!"

רַבִּי

שניה שבזוג זה. אם היו שלשה אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות ואשה ובתה ומתו שניהם ונפלו לפני השלישי אחת מן הראשונות מתיבמות ושתיים האחרונות פטורות דחדא מן הראשונות חשובה ככנוסה ומתיבמת והשניות פטורות אחת משום ערוה דהי מינייהו מן הראשונות דחשבת ככנוסה אית לה חדא קרובה בשתיים השניות נמצאת האחת יוצאת משום ערוה ושניה משום צרתה:

וקטעי רבא בהנך ארבעה זוגי. דמתני דס"ד דרבא דמיירי כשנפלו כולן לפני יבם אחד מדמתרץ שניה שבזוג זה ושניה שבזוג זה וטעות הוא בדיה חדא דאו או קתני או אשה ובתה כו' אלמא לאו כולהו בחד ביתא עסקינן:

ועוד. א"כ דכולהו בחד ביתא עסקינן שהיו ג' אחים שנים מהם נשואין שתי אחיות ואשה ובתה ואשה ובתה ונפלו ונפלו לפני השלישי נשוי ארבע נשים ומתו ונפלו לפני השלישי וקא"ר שמעון דאחת מן הראשונות מתיבמת והשניות פטורות ארבעתן מיבעי ליה דהא ד' שניות איכא:

בשעה שנעשו אחיות צרות זו לזו. כגון הכא שנפלו לפני יבם אחד:

אפי' באחת מהן. אלמא תרווייהו פטורי: **אי דנפול בזו אחר זו ה"נ.** דזיקה ככנוסה דמיא וקמייתא דנפלה מתיבמת אפילו לאחר נפילת שניה:

כרבי יוסי הגלילי. בבכורות (יז.) רחל שלא בכרה וילדה שני זכרים ויצאו שני ראשים כאחד ר' יוסי אומר שניהן לכהן וחכ"א אחד לו ואחד לכהן דאי אפשר לצמצם ולצאת שניהם כאחד אלא אחד יוצא ראשון ופוטרי את הרחם והשני חולין ומשום דלא ידיע הי מינייהו הוה תרווייהו ספק בכורות ונותן אחד לכהן והשני ירעה עד שיסתאב ויאכל במומו לבעל הבית והכא נמי סבר ר"ש אפשר לצמצם מיתת שני אחים כאחד וליכא חדא דתייהו ראשונה ושתייהן פטורות כדיליף טעם מלצרור דאי לאו כר' יוסי הגלילי הויה לה חדא ראשונה ולא ידיע הי מינייהו ותרווייהו ליבעו חליצה:

רב פפא. לעיל מהדר ופליג אדרבי אושעיא ותרווייהו בני דמתני' לרבנן איצטריכו לאשמועי' דרבנן בתרווייהו פטרי ודקא קשיא לך בבא דרישא למה לי פשיטא דבנולד ולבסוף ייבם פטרי:

לא זו אף זו קתני. כלומר אשמועינן ברישא נולד ולבסוף ייבם והדר תנא ייבם ולבסוף נולד לומר לך דלא זו בלבד דנולד ולבסוף ייבם פטורה אלא אף דייבם ולבסוף נולד נמי פטורה:

כוותיה דרב פפא. דמודי ר"ש בנולד ולבסוף ייבם:

ועמד השני כו'. לקמן פריך למה לי למיתני עמד ולא הספיק: **ושניה.** אשתו של שני:

עשה בה מאמר כו'. חולצת דלא אלים מאמר לשווייה צרת ערוה למיפק בולא כלום: **ר"ש אומר ביאתה כו'.** מפרש לקמיה דאעשה בה מאמר ואח"כ נולד לו אח קאי ומשום דקסבר מאמר ספק קונה ספק אינו קונה כדאמר לעיל ומפרש ר"ש ואזיל:

חלץ לבעלת מאמר לא נפטרה צרה. כלומר הא דקאמינא ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה כגון שיהא חולץ או מייבם לשניה והראשונה פטורה ממי"נ אי מאמר קני הוי ליה ייבם ולבסוף נולד ואפי' ראשונה מותרת לר' שמעון ובחליצה דאיך מיפטרה דהא מאמר ככנוסה והוה להו מבית אחד ואי מאמר לא קני הרי שפיר ייבם לשניה דאשת אחיו שהיה בעולמו היא ואיני צרת ערוה וראשונה תצא משום אשת אחיו שלא הי' בעולמו אבל חלץ לבעלת מאמר שהיא ראשונה לא נפטרה צרה דדלמא מאמר לא קני וממילא פטורה משום אשת אחיו שלא היה בעולם וחליצתה אינה חליצה והכי מפרש לקמן:

או שנולד לו אח. דה"ל נולד ולבסוף ייבם: **שתייהן פטורות.** בהא לא פליג ר"ש וכרב פפא:

אמר רבא:

שניה שבזוג זה,
והשניה שבזוג זה.

קא טעי רבא בארבעה זוגי.
חדא ד"או" "או" קתני!

ועוד: "דבי שמעון פוטר בארבעתן" מיבעי ליה!

ועוד:

תניא:

"דבי שמעון פוטר בשתייהן מן החליצה ומן הייבום,
שנאמר: "ואשה אל אחתה לא תקח לצרר" (ויקרא יח, יח),
בשעה שנעשו צרות זו לזו,
לא יהא לך ליקוחין אפילו באחת מהן!"

אלא אמר רב אשי:

אי דנפול בזה אחר זה הכי נמי.

הכא במאי עסקינן:

דנפול בבת אחת,

ורבי שמעון סבר לה כרבי יוסי הגלילי, דאמר: אפשר לצמצם.

רב פפא אמר:

בייבם, ואחר כך נולד - פליג רבי שמעון,

בנולד ואחר כך ייבם - לא פליג.

ותרווייהו לרבנן איצטריך

"לא זו אף זו" קתני.

תניא כוותיה דרב פפא,

ותיבתא דרבי אושעיא:

"שני אחים בעולם אחד,

ומת אחד מהם בלא ולד,

ועמד השני הזה לעשות מאמר ביבמתו,

ולא הספיק לעשות בה מאמר, עד שנולד לו אח, ומת:

הראשונה - יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו,

ושניה - או חולצת או מתיבמת.

עשה בה מאמר, ואחר כך נולד אח,

או שנולד לו אח ואחר כך עשה בה מאמר, ומת:

הראשונה - יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו,

ושניה - חולצת ולא מתיבמת.

יטב, דבי שמעון אומר:

ביאתה או חליצתה של אחת מהם פוטרת צרתה.

חלץ לבעלת מאמר - לא נפטרה צרה.

בנסה, ומת, ואחר כך נולד לו אח,

או שנולד לו אח ואחר כך בנסה, ומת -

שתייהן פטורות מן החליצה ומן הייבום.

בנסה ונולד לו אח, ואחר כך מת -

שתייהן פטורות מן החליצה ומן הייבום.

דברי רבי מאיר.

ורבי שמעון אומר:

הואיל ובא ומצאה בהיתר,

ולא עמדה עליו שעה אחת באיסור,

ר"י

הך בבא דסיפא. ייבם ולבסוף
 נולד:
למאן קתני לה. כלומר להודיע
 כחו של מי קתני לה בפני עצמה
 ולא עירבה עם נולד ולבסוף
 ייבם:
אילימא לר"מ. לאשמועינן
 דבהא נמי אסר ולא למימר
 דר"ש אהך לחודה הוא דפליג:
לערביניהו. לבבי וליתני ברישא
 הכי כנסה ומת ואח"כ נולד לו
 אח או שנוולד לו אח ואח"כ
 כנסה ומת או שכנסה ונולד לו
 אח ואח"כ מת שתיהן פטורות
 אלא מדפלגיניהו ש"מ משום
 דאיירי בה ר"ש היא דאשמועינן
 דבהא לחודה פליג משום דבא
 ומצאה בהיתר אבל ברישא
 מודה:

מייבם לאיזו מהן שירצה,

או חולק לאיזו מהן שירצה".

הא בבא דסיפא למאן קתני לה?

אילימא לרבי מאיר קתני לה -

מכדי לא שני ליה לרבי מאיר בין ייבם ואחר כך נולד, בין נולד ואחר כך ייבם,

לערביניהו ולתניניהו!

אלא לאו רבי שמעון.

ובייבם ואחר כך נולד פליג,

ב"נולד ואחר כך ייבם" - לא פליג.

שמע מינה.

6. יט, ב

רש"י

אלא בעל כרחיה. וקמ"ל דמאמר בעי"כ ואפילו למקצת לא קני ושניה יבומי נמי מייבמה:
ביאה דיבמה. אמרי' בפ"ק (דף ח:): ויבמה בעל כרחיה דאם בא עליה אפי' באונס קנאה: **קדושין דעלמא.** והלכה והיתה לאיש אחר (דברים כד) מדעתה משמע:

אמר מר:

"עמד השני לעשות מאמר ביבמתו,
 ולא הספיק לעשות מאמר ביבמתו עד שנוולד לו אֶחָ, ומת:
 דאשונה - יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו,
 ושניה - או חולצת או מתייבמת".

מאי "עמד"?

ומאי "לא הספיק"?

אי עבד - עבד,

ואי לא עבד - לא עבד!

אלא:

"עמד" - מדעתה,

ו"לא הספיק" - מדעתה, אלא בעל כרחיה.

ודלא כרבי.

דתנאי:

"העושה מאמר ביבמתו שלא מדעתה,

רבי אומר: קנה.**וחכמים אומרים: לא קנה."**

מאי טעמא דרבי?

גמר מביאה דיבמה:

מה ביאה דיבמה בעל כרחיה - אף קדושין דיבמה בעל כרחיה.

ורבנו?

גמרי מקדושין דעלמא:

מה קדושין דעלמא מדעתה - אף קדושין דיבמה מדעתה.

במאי קמיפלגי?

מר סבר: מיילי דיבמה ממילי דיבמה הוה ליה למילף.

ומר סבר: מיילי דקדושין ממילי דקדושין הוה ליה למילף.

רש"י

אי נימא אנוולד לו אח. קודם מאמר בהא לימא ר"ש ביאת השניה כשרה והא דייקת מסיפא דבנוולד ולבסוף ייבם לא פליג והוה ליה אשת אחיו שלא היה בעולמו ודלמא מאמר קני וה"ל שניה צרת ערוה ועוד מאי פוטר צרתה איכא הא מיפטר וקיימא דאשת אחיו שלא היה בעולמו היא:

אלא אעשה בה מאמר ואח"כ נולד אח. ואשמועינן ברישא דמאמר ספק קונה לגמרי ספק לא קונה אפי' מקצת לא מהני הלכך מייבם או חולץ לשניה ממ"נ אי מאמר המת קנין גמור הוא הוה ליה ייבם ולבסוף נולד ואפילו קמייתא חזיא לייבומי ואי לאו קנין גמור הוא בתרייתא שריא דלאו צרת ערוה היא דקנין מקצת במאמר לית ליה לר"ש ובסיפא אשמועינן דייבם ולבסוף נולד הוא דשריא אבל נולד ולבסוף ייבם אסורה דלא תימא ביאתה או חליצתה דקאמר ר"ש ברישא אנוולד ואח"כ עשה בה מאמר נמי קאי:

הווי צרה ודאי. זקוקה לייבם דאי מאמר קני תרווייהו חזו דהוי ליה ייבם ולבסוף נולד ואי מאמר לא קני שניה חזיא דלאו צרת ערוה היא ובעלת מאמר ספק זקוקה ספק אין זקוקה דדלמא לא קני והוי אשת אחיו שלא היה בעולמו וחליצתה לאו חליצה לפטור את הודאית:

7. יט, ב

"עשה בה מאמר ואחר כך נולד לו אח, או שנולד לו אח ואחר כך עשה בה מאמר, ומת ראשונה - יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו, ושניה - חולצת ולא מתייבמת. רבי שמעון אומר: ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה."

רבי שמעון אה"י קאי?
אילימא: נולד לו אח ואחר כך עשה בה מאמר -
הא אמרת: ב"נולד ולבסוף ייבם לא פליג רבי שמעון!
אלא: אעשה בה מאמר ואחר כך נולד לו אח.

"חלץ לבעלת מאמר - לא נפטר צרה."

מאי טעמא?

משום דהווי צרה - ודאי,
ובעלת מאמר - ספק.
ואין ספק מוציא מידי ודאי.

8. יט, ב - כ, א

כ"י

מ"ט דרבנן. דאסרי בייבם
ולבסוף נולד הרי לא עמדה על
זה בזיקת אחיו שלא היה
בעולמו מימיו:

ולקחה לו לאשה ויבמה. אע"ג
שכנסה עדיין קרויה יבמה אית
דגרס אי הכי תיבעי חליצה
אלמה תנן כנסה הרי היא
כאשתו כו' כלומר אי הכי
דאשה שנתייבמה עדיין זיקה
ראשונה עליה תיבעי חליצה כל
אשה שנתייבמה ובא שני זה
לגרשה לא תסגי לה בגט:

שמגרשה בגט. ואינה צריכה
חליצה ואם רצה להחזיר
מחזירה ולא אמרינן מצוה
רמיא רחמנא עליה ועבדה
ומהשתא תיקו עליה באיסור
אשת אח:

לימא. עדיין יבומין הראשונים
עליה ותיבעי חליצה:

שדי היתרא. למדרש ולקחה
דלא תיבעי חליצה:

אהיתרא. היכא דכולה מילתא
היתר כגון במייבם אשת אח:
ושדי איסורא. למדרש ויבמה
עדיין יבומין עליה:

איסורא. היכא דאיכא צד
איסור כמו באשת אחיו שלא
היה בעולמו:

אחותו מאמו שנשאה אחיו
מאביו. קודם לידתו של זה
וכשנולד זה מצאה נשואה
לאחיו תתייבם לו כשימות זה
דהא מצאה בהיתר ייבום:
איסור אחותו לית ליה היתר.
אבל איסור אשת אח אית ליה
היתר כשאין לו בנים הילכך
כשמת ראשון בלא בנים פקע
איסורו לגבי שני ונשאה
והשלישי מכח שני בא:

יטיב רב מנשה בר זביד קמיה דרב הונא ויטיב וקאמר:
מאי טעמא דרבי שמעון?

מאי טעמא דרבי שמעון?!

כדאמר טעמא:

"הואיל ובא ומצאה בהיתר, ולא עמדה עליו שעה אחת באיסור!"

אלא: מאי טעמא דרבנן?

אמר קרא: **"ולקחה לו לאשה ויבמה"** (דברים כה, ה),
עדיין יבומים הראשונים עליה.

אלא הא דתנן:

"בנסה הרי היא כאשתו לכל דבר.

ואמר רבי יוסי בד חנינא:

מלמד שמגרשה בגט ומחזירה (יבמות לח.),

התם נמי לימא **"ויבמה"** - עדיין יבומין הראשונים עליה, ותיבעי חליצה!

שאני התם:

דאמר קרא: **"ולקחה לו לאשה"** (דברים כה, ה),

כיון שלקחה - נעשית כאשתו לכל דבר.

אי הכי,

הכא נמי!

הא כתב רחמנא: **"ויבמה"**.

ומה ראית?

מסתברא, שדי היתירא אהיתירא,

ושדי איסורא איסורא.

ולרבי שמעון,

דאמר: **"הואיל ובא ומצאה בהיתר ולא עמדה עליו שעה אחת באיסור"**,

אלא מעתה, אחותו מאמו שנשאה אחיו מאביו ואחר כך נולד אח, ומת,

תתייבם הואיל ובא ומצאה בהיתר!

איסור אחותו להיכן אזל?!

הכא נמי, איסור אחיו שלא היה בעולם להיכן אזל?

האי איסורא - דלית ליה היתירא,

האי איסורא - דאית ליה היתירא.

9. כ, א

רש"י

מתני'

לא חולצת ולא מתייבמת.
צרתה וכ"ש היא:
איסור מצוה. מפרש להו

ואזיל:
אחותה. של ערוה כשהיא
יבמתה כגון שנפלו שתי אחיות
משני אחין האחת אסורה
משום ערוה כגון שהיא כלתו
או חמותו:

או חולצת או מתייבמת. אחות
הערוה דלא פגע באחות
זקוקתו משום דערוה לאו
זקוקתו היא:
שניות. שניות לעריות שגזרו
סופרים עליהם ובגמ' מפרש
לה: לשון מצוה וקדושה
מפרש בגמרא:

אלמנה לבי"ג. שמת אחיו
ההדיוט ונפלה אלמנתו לפניו:
גרושה וחלוצה לכהן הדיוט.
שעבר אחיו המת ונשא חלוצה
וגרושה וכשמת צריכה חליצה
שהרי תופסים לו בה קידושין
דקידושין תופסים בחיבי
לאוין אבל יבומי לא שהרי
אסורה לו לזה שהוא כהן
ואפטורי בולא כלום לא דלא
אלים לאו למיפטרה דילפי
מאחות אשה בפ"ק (דף ג):

גמ'

לאיתווי צרת אילונית כרב
אסי. בפ"ק (דף יב.) דלא
חולצת ולא מתייבמת דערוה
קרינן בה באילונית דמיעטה
קרא מאשר תלד וקיימא עליה
באיסור אשת אח הילכך
צרתה צרת ערוה:

משנה

כלל אמרו ביבמה:

כל שהיא איסור ערוה - לא חולצת ולא מתייבמת.

איסור מצוה, איסור קדושה - חולצת, ולא מתייבמת.

אחותה שהיא יבמתה - חולצת או מתייבמת.

"איסור מצוה" - שניות מדברי סופרים.

"איסור קדושה" - אלמנה לכהן גדול,

גרושה וחלוצה לכהן הדיוט,

ממזרת ונתינה לישראל,

ובת ישראל לנתין וממזר.

גמרא

"כלל" - לאתווי מאי?

אמר רפרם בר פפא:

לאתווי צרת אילונית.

וכדרב אסי.

ואיכא דאמרי:

"כל שאיסורה איסור ערוה".

הוא דאסירא צרתה,

הא לא איסורה איסור ערוה - צרתה לא אסירא.

למעוטי מאי?

אמר רפרם:

למעוטי צרת אילונית,

ודלא כרב אסי.

רש"י

אלה המצות. בסוף ספר תורת
כהנים ומשמע דאכולי ספרא
קאי וכל אוהרת כהנים התם
כתיבא:

קדש עצמך. לעמוד ולהזהר:
אף במותר לך. להוסיף עליהם
שניות המותר לך על העריות
כדי שלא תבא לידי עריות
האסורות מן התורה:

10. כ, א

"אֲחוּתָהּ שְׁהִיא יְבִמְתָּהּ [- חוֹלְצָת אוּ מְתִיבְמָת"].

"אֲחוּתָהּ" דְּמָאן?

אילימא ד'איסור מצוה' - פִּינּוּן דְּמְדַאֲרִייתָא רַמְיָא קַמֵּיהּ פִּגְעַת בְּאַחוּת וְקוֹקְתוּ!
אֵלָּא, "אֲחוּתָהּ" ד'איסור ערוה'.

"איסור מצוה - שְׁנִיּוֹת [מְדַבְּרֵי סוֹפְרִים]."

אמאי קרי ליה "איסור מצוה"?

אמר אבוי:

מצוה לשמוע דברי חכמים.

"איסור קדושה - אֲלֻמְנָה לְכַהֵן גְּדוּל,
גְּרוּשָׁה וְחֻלּוּצָה לְכַהֵן הַדְּיוֹט".

ואמאי קרי להו "איסור קדושה"?
דכתיב: "קְדוּשִׁים יִהְיוּ לְאֱלֹהֵיהֶם"³⁹ (ויקרא כא, ו-ז).

תניא:

"רבי יהודה מחליף:

"איסור מצוה" -

אֲלֻמְנָה לְכַהֵן גְּדוּל,

גְּרוּשָׁה וְחֻלּוּצָה לְכַהֵן הַדְּיוֹט.

ואמאי קרי ליה "איסור מצוה"?

דכתיב: "אֵלֶּה הַמִּצְוֹת"⁴⁰ (ויקרא כז, לד).

"איסור קדושה" - שְׁנִיּוֹת מְדַבְּרֵי סוֹפְרִים".

ואמאי קרי ליה "איסור קדושה"?

אמר אבוי:

כל המקיים דברי חכמים נקרא קדוש.

אמר ליה רבא:

וכל שאינו מקיים דברי חכמים, קדוש הוא דלא מיקרי, רשע נמי לא מיקרי!?

אֵלָּא אָמַר רַבָּא:

קדש עצמך במותר לך.

³⁹ קְדוּשִׁים יִהְיוּ לְאֱלֹהֵיהֶם ולא יחללו שם אלהיהם כי את אישיה' לחם אלהיהם הם מקריבים והיו קודש. אשה זונה וחללה לא יקחו ואשה גרושה מאישה
לא יקחו כי קדוש הוא לאלהיו

⁴⁰ אֵלֶּה הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת-מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי

11. כ, א-ב

רש"י

קפסיק ותני. אלמנה לכ"ג לא שנה נפלה לפניו מן הנשואין דהיינו תרתי לגרועותא חדא דאלמנה היא ואיכא לאו דאלמנה לא יקח ועוד דבעולה היא ואיכא איסור עשה לגביה דכתיב אשה בבתוליה יקח ולא בעולה ולא הבא מכלל עשה עשה:

ולא שנה. נפלה לפניו מן האירוסין ועודה בתולה דליכא אלא לאו דאלמנה:

יבא עשה. דיבמה יבא עליה: **ועלתה השערה מצי למכתב.** דהא כתיב ברישא דקרא לקחת את יבמתו מה תייל יבמתו:

יש לך יבמה כו'. דאם כתב ולא יחפוץ האיש לקחת את יבמתו ועלתה השערה הוה משמע דההיא דקרינא ביה לקחת הוא דקא מצרכה רחמנא ועלתה השערה לחלוץ אבל חייבי לאוין דלא קרינן בהו לקחת לא קרינן בה ועלתה להכי הדר כתב יבמתו למימר דיש לך יבמה אחרת שעולה השערה לחלוץ ואע"ג דלא כתיב בה לקחת שאין עולה לייבום:

אימא חייבי כריתות. נמי לילף מהכא דליבעי חליצה ואמאי פטרינן לגמרי:

תפסי בה קידושין. הילכך קרינן ביה לקחת בדיעבד אבל חייבי כריתות לא תפסי בהו קידושין ואפי' עבר האי יבם ונסבה לאו קיחה היא:

לצדדין קתני. בא עליה קאי אאיסור מצוה דהיינו שניות מדברי סופרים דמדאורייתא חזיא ליה וקמיה רמיא לפיכך נפטרה צרתה בביתא חלץ קאי אאיסור קדושה דרמיא לחליצה הילכך חליצתה פוטרת צרתה:

פצוע דכא וכוות שפכה. לקמן מפרש להו בפרק הערל:

סריס אדם. שסירסו אדם ולא מחמת חולי נסתרס מאליו והוי בלאו דבכלל פצוע דכא וכוות שפכה הוא ואסור לישא ישראלית דכתיב לא יבא פצוע דכא:

או מייבמין. לאו לכתחלה קאמר אלא ייבומן יבום שאם בעלו קנו כדקתני ואזיל:

והזקן. שפסק מלידה והאי לאו מחייבי לאוין הוא אלא קמ"ל דאע"ג דלאו בר אולודי הוא ביאתו ביאה לקנות יבמתו ויוצאה ממנו בגט:

"אלמנה לכהן גדול".

קפסיק ותני: לא שנה מן הנשואין, ולא שנה מן האירוסין.

בשלמא "מן הנשואין", עשה⁴¹ ולא תעשה⁴² ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה. אלא, "מן האירוסין", לא תעשה גרידא הוא, יבא עשה וידחה לא תעשה!

אמר רב גידל אמר רב:

אמר קרא: **"ועלתה יבמתו השערה"**⁴³ (דברים כה, ז), שאין תלמוד לומר: **"יבמתו"**, מה תלמוד לומר **"יבמתו"**? יש לך יבמה אחת שעולה לחליצה ואינה עולה לייבום, ואיזו?
זו חייבי לאוין.

ואימא חייבי כריתות!

אמר קרא: **"ואם לא יהפץ האיש לקחת"** (דברים כה, ז), הא חפץ - מייבם.

כל העולה לייבום - עולה לחליצה, וכל שאין עולה לייבום - אינו עולה לחליצה.

אי הכי חייבי לאוין נמי!

הא רבי רחמנא: **"יבמתו"**.

ומה ראית?

כב. מסתברא חייבי לאוין תפסי בהו קדושין, חייבי כריתות לא תפסי בהו קדושין.

מתירב רבא:

"איסור מצוה ואיסור קדושה,

בא עליה או חלץ לה - נפטרה צרתה".

ואי סלקא דעתך: חייבי לאוין מדאורייתא לחליצה רמיא, לייבום לא רמיא - כי בא עליה אמאי נפטרה צרתה?

הוא מוטיב לה והוא מפרק לה:

לצדדין קתני.

בא עליה - איסור מצוה,

חלץ לה - איסור קדושה.

מתירב רבא:

"פצוע דכא,

כרות שפכה,

סריס אדם,

והזקן,

או חולצין או מייבמין.

כיצד?

מתו, ולהם אחים ולהם נשים, ועמדו אחין ועשו:

מאמר בנשותיהו,

נתנו גט,

⁴¹ והוא אשה בבתוליה יקח (ויקרא כא, יג)

⁴² אלמנה וגרושה... לא יקח" (ויקרא כא, יד)

⁴³ ואם- לא יהפץ האיש לקחת את-יבמתו ועלתה יבמתו השערה אל-הזקנים ואמרה מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי

רש"י

ונתנו גט. כלומר או נתנו גט או חלצו וגט ביבמה מהני למיפסל עליו ועל כל האחין דאי בעי לייבומי תו לא מצי דקם ליה בשוב לא יבנה:
ואם בעלו קנו. ויוצאות בגט בלא חליצה:
ואסור לקיימן. אסיפא קאי מתו אחין ובעלו הן את יבמתן ואפצוע דכא וכיוצא בו ולאן אזקן:

חֲלָצוּ -

מַה שְׁעָשׂוּ - עָשׂוּ.

וְאִם בְּעָלוּ - קָנוּ.

מִתּוֹ אַחִים וְעַמְדוֹ הֵם, וְעָשׂוּ:

מֵאֲמָר בְּנִשְׁוֹתֵיהוּ,

נִתְּנוּ גֵט,

או שְׁחָלְצוּ -

מַה שְׁעָשׂוּ - עָשׂוּ.

וְאִם בְּעָלוּ - קָנוּ.

וְאָסוּר לְקַיְימָן,

מִשּׁוֹם שְׁנֵאָמְרָא: "לֹא יָבֵא פְּצוּעַ דְּקָה"⁴⁴ (דברים כג, ב).

וְאִי סָלְקָא דְעַתְדָּא: תִּיַיבִי לְאוּיָן מְדֹאֲרֵייתָא לְחֲלִיצָה רְמֵיָא, לְיִבוּם לָא רְמֵיָא, "אִם בְּעָלוּ" אֲמַי "קָנוּ"?

אָלָא, אָמַר רַבָּא:

אֲלֻמְנָה מִן הָאִירוּסִין נְמִי עָשָׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה הוּא.

דְּכַתִּיב: "קִדְשִׁים יִהְיוּ לַאלֹהִים" (ויקרא כא, ו).

מְמֻזְרֵת וְנִתְּיָנָה - מַאי אִיכָא לְמִימַר?

כְּתִיב: "וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם"⁴⁵ (ויקרא יא, מד).

אִי הָכִי, כָּל הַתּוֹרָה כּוֹלָה נְמִי עָשָׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה הוּא,

דְּכַתִּיב: "וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם"!

אָלָא אָמַר רַבָּא:

גְּזִירָה אֲלֻמְנָה מִן הָאִירוּסִין אֲטוּ אֲלֻמְנָה מִן הַנִּשְׁוֹאִין.

מְמֻזְרֵת וְנִתְּיָנָה מַאי אִיכָא לְמִימַר?

גְּזִירָה בְּמִקּוּם מְצוּהָ, אֲטוּ שְׁלֵא בְּמִקּוּם מְצוּהָ.

אָלָא מַעֲתָהּ, אֲשֶׁת אַחִיו מֵאֲבִיו לֹא תִתְּיַבֵּם, גְּזִירָה מִשּׁוֹם אֲשֶׁת אַחִיו מֵאֲמוֹ!

יִיבוּם בְּנִחְלָה תֵּלָא רַחֲמָנָא, מִידַע יְדִיעַ.

אִשָּׁה שְׂאִין לָהּ בָּנִים, לֹא תִתְּיַבֵּם,

גְּזִירָה מִשּׁוֹם אִשָּׁה שְׂיֵשׁ לָהּ בָּנִים!

בְּבָנִים תֵּלָא רַחֲמָנָא, מִידַע יְדִיעַ.

אֲשֶׁת אַחִיו שְׁהִיָּה בְּעוֹלָמוֹ לֹא תִתְּיַבֵּם,

גְּזִירָה מִשּׁוֹם אֲשֶׁת אַחִיו שְׁלֵא הִיָּה בְּעוֹלָמוֹ!

בִּישִׁבָּה, תֵּלָא רַחֲמָנָא, מִידַע יְדִיעַ.

כָּל הַנְּשִׁים לֹא תִתְּיַבֵּמְנָה, גְּזִירָה מִשּׁוֹם אֵילוֹנֵית!

לָא שְׁכִיחָא.

מְמֻזְרֵת וְנִתְּיָנָה נְמִי לָא שְׁכִיחָא!

אָלָא אָמַר רַבָּא:

⁴⁴ לא-יבא פצוע-דכא וזרות שפכה בקהל ה'⁴⁵ כי אני ה' אלהיכם והתקדשתם והייתם קדשים כי קדוש אני ולא תטמאו את-נפשתיכם בכל-השרץ הרמש על-הארץ

רש"י

אלא אמר רבא. חייבי לאוין נמי לייבום רמיא הלכך אם בעלו קנו ודקשיא לך באלמנה ארוסה שנפלה לכהן גדול תתייבם ויבא עשה וידחה את ל"ת אלמנה מן האירוסין נמי כו' :

גזירה ביאה ראשונה. דמקיים בה עשה ומצי למידחי :

אטו ביאה שניה. דלא מצי למידחי דהא איקיים בה עשה :

לאו מילתא היא דאמרי. דבביאה ראשונה הוא שרי לכתחילה אי לאו משום גזירת ביאה שניה דודאי אפילו ביאה ראשונה אסורה ולא אמרי תדחה עשה את לא תעשה דהא אפשר להתקיים בחליצה בלא עקירת לא תעשה :

אם בעלו קנו. אלמא מדאורייתא רמיא קמיה למידחי לא תעשה :

תיובתא. דרבא ותיובתא דריש לקיש דאמרי לעיל אם אתה יכול לקיים את שניהם לא עקרנא ליה ללאו :

גזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה.

תניא נמי הכי :

"אם בעלו - קנו בביאה ראשונה, ואסור לקיימן בביאה שניה."

הדר אמר רבא ואיתימא רב אשי :

לאו מילתא היא דאמרי.

דאמר ריש לקיש :

כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה :

אם אתה יכול לקיים שניהם - מוטב,

ואם לאו - יבא עשה וידחה את לא תעשה.

הכא נמי אפשר בחליצה,

דמקיים עשה ולא תעשה.

מיתיבי :

"ואם בעלו - קנו!"

תיובתא.

12. כ, ב - כא, א

כ"י

באלמנה יבמתו:
פוטרת. אותה ואת צרתה מן
 החליצה וסגי לה בגט:

איתמר:

ביאת כהן גדול באלמנה:

רבי יוחנן ורבי אלעזר:

חד אמר: אינה פוטרת צרתה.

וחד אמר: פוטרת צרתה.

כא, א באלמנה מן הנשואין - כולי עלמא לא פליגי דלא פטרה, דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה.

כי פליגי - באלמנה מן הארוסין;

מאן דאמר: "פוטרת" - אתי עשה ודחי את לא תעשה.

ומאן דאמר: "אינה פוטרת" - לא אתי עשה ודחי את לא תעשה, כיון דאפשר בחליצה.

מיתיבי:

"ואם בעלו - קנו!"

תיובתא.

לימא תיהוי נמי תיובתא דריש לקיש!

אמר לך ריש לקיש:

כי אמינא אנא: היכא דמקיימי מצוה,

אבל הכא, חליצה במקום ייבום - לאו מצוה היא.

13. כא, א

["איסור מצוה - שניות מדברי סופרים"].

רפ"י

כי את כל התועבות האל. גבי עריות כתיב ומשמע התועבות הקשות:
מכלל דיש רכות. וקלות מהן ואסורות:
אלה. במדות כתיב כי תועבת ה' כל עושה אלה כל עושה עול ומדקאמר יותר משל עריות מכלל דהא לאו קשה הוא:
הכתיב אלה. מכל התועבות האלה ונכרתו:
עריות אפשר בתקנה. כל זמן שלא הוליד ממזר יפרוש הימנה ויתחרט אבל מדות גזל את הרבים הוא ואינו יודע למי יחזיר ואע"ג דקיימא לן יתקן בהם צרכי רבים לאו תשובה מעלייתא הוא:
ואזן. לשון אזנים בית אחיזה כדאמר בעירובין לימד דעת את העם דאגמרה בסימני טעמא ואסברה בדדמי גמר מילתא ממילתא והזהיר על דברי סופרים כדכתיב ויותר מהמה בני הזהר הזהר בדברי סופרים יותר מדברי תורה וגזר על השניות:
אזנים. של קופה לאחוז בהן הקופה ומשתמרת שלא תפול הי"נ ע"י שניות מתרחקין מן העריות:
פרעהו. הגילהו לאיסור והוסיף עליו כדי שלא תעבור בו כמו גדל פרע:

אמר רבא:

רמז לשניות מן התורה מניין?

שנאמר: **"כי את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ"** (ויקרא יח, כז),**"האל"** - קשות,

מכלל דאיכא רכות',

ומאי ניהו? שניות.

ומאי משמע **"האל"** לישנא קשה הוא?דכתיב: **"וזאת אילי הארץ לקח"** (יחזקאל יז, ג).

לימא פליגא דרבי לוי,

דאמר רבי לוי:

קשה עונשין של מדות, יותר מעונשין של עריות,

שזה נאמר בהן **"אל"**, וזה נאמר בהן **"אלה"**⁴⁶!**"אל"** - קשה,ו**"אלה"** - קשה מ**"אל"**.גבי עריות נמי הא פתיב: **"אלה"**⁴⁷

ההוא, למעוטי מדות מקרת.

אלא, מאי חומרייהו?

הני - אפשר בתשובה,

הני - לא אפשר בתשובה.

רב יהודה אמר:

מהכא: **"ואזן וחקר תקן משלים הרבה"**⁴⁸ (קהלת יב, ט),

ואמר עולא אמר רבי אלעזר:

קודם שבא שלמה היתה תורה דומה לכפיפה שאין לה אזנים,

עד שבא שלמה ועשה לה אזנים.

רבי אושעיא אמר:

מהכא: **"פרעהו אל תעבר בו שטה מעליו ועבר"** (משלי ד, טו).

אמר רב אשי:

משל דרבי אושעיא,

למה הדבר דומה?

לאדם המושמר פרדס,

משמרו מבחויץ - כולו משתמר.

משמרו מבפנים - שלפניו משתמר, שלאחריו אינו משתמר.

והא רב אשי בדותא היא!

התם - שלפניו מיהא משתמר,

הכא, אי לאו שניות, פגע בערוה גופה!

רב פהנא אמר:

⁴⁶ כי תועבת ה' אלוהיך כל עושה אלה כל עושה עול (דברים כה, טו)⁴⁷ כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו הנפשות העושות (ויקרא יח, כט)⁴⁸ ויתר שהיה קהלת חכם עוד למד-דעת את-העם ואזן וחקר תקן משלים הרבה

רש"י

ושמרתם את משמרתני. גבי
 עריות כתיב:

מִהֶכָּא: "וּשְׁמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמַרְתִּי"⁴⁹ (ויקרא יח, ל).
 עֲשׂוּ מִשְׁמֶרֶת לְמִשְׁמֶרֶתִּי.

אָמַר לִיה אַבִּי לְרַב יוֹסֵף:
 הֲאֵא דְאֹרֵייתָא הִיא!

דְּאֹרֵייתָא, וּפִירְשׁוּ רַבֵּנּוּ.

כָּל הַתּוֹרָה נִמְי פִּירְשׁוּ רַבֵּנּוּ!

אֵלָּא: מְדַרְבְּנּוּ,
 וְקָרָא אֶסְמִכְתָּא בְּעֵלְמָא.

⁴⁹ וּשְׁמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמֶרֶתִּי לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת מַחֲוֹקוֹת הַתּוֹעֵבוֹת

14. כא, א

רס"י

אם אמו. אמו כתיבה וגזרו רבנן על אם אמו כדי שלא יפגע באמו וגזרו נמי באם אביו משום אם אמו ואע"ג דגזירה לגזירה הוא כדאמר לקמן משום דתרוייהו אימא רבתא קרו להו:

ואשת אבי אביו. משום אשת אביו הכתובה:

ואשת אבי אמו. ואע"ג דאשת אבי (אם) אמו גזירה משום אשת אבי אביו דתרוייהו אבא רבא קרו להו והילכך חדא הוא:

ואשת אחי האב מן האם. דמן התורה ערות אחי אביך כתיב ואמרינן לקמן בהבא על יבמתו דבאחי אביו מן האב קמשתעי אבל אם היה אחיו של אביו מן האם שריא וגזרו רבנן עלה משום אשת אחי אביו מן האב:

ואשת אחי האב מן האב. כגון נפתלי אחי יוכבד מאביה ונשא אשה אסורה לאהרן משום שניה דאע"ג דאשת אחי אמו לא כתיבא גזרו בה רבנן היכא דהוא אחי אמו מן האב גזירה משום אחי אביו מן האם דהויא נמי שנייה ואיכא צד אב אבל אם היה נפתלי אחי יוכבד מן האם ולא מן האב מיבעי לקמן בגמרא אי גזרו רבנן עלה אי לאו:

וכלת בנו. גזרו משום כלתו: **וכלת בתו.** מפרש טעמא לקמן גזירה משום כלת בנו:

חורגו. בן אשתו: **ואסור בבת חורגו.** לקמן פריך הא דאורייתא היא את בת בנה ואמאי תני לה בהדי שניות:

הא פסיקא ליה. בת חורגו לעולם אסורה לו. הא לא פסיקא ליה. בת אשת חמיו האסורה לו משום אחות אשה הואיל ולאחר מיתת אשתו מותרת לו לא פסיקא ליה:

תנו רבנן:

"מה הם שניות:

אם אמו,

ואם אביו,

ואשת אבי אביו,

ואשת אבי אמו,

ואשת אחי האב מן האם,

ואשת אחי האם מן האב,

וכלת בנו,

וכלת בתו.

ומותר אדם:

באשת חמיו,

ובאשת חורגו.

ואסור בבת חורגו.

וחורגו מותר באשתו ובתו.

ואשת חורגו אומרת לו: אני מותרת לך, ובתי אסורה לך".

"בת חורגו" דאורייתא היא!

דכתיב: "את בת בנה ואת בת בתה"⁵⁰ (ויקרא יח, ז)!

משום דקבעי למיתני סיפא:

"ואשת חורגו אומרת לו: אני מותרת לך, ובתי אסורה לך",

ואף על גב ד"בתי אסורה לך" מדאורייתא, בדידי לא גזרו ביה רבנן,

תנא רישא נמי "בת חורגו".

אי הכי, אשת חמיו נמי תימא: 'אני מותרת לך, ובתי אסורה לך', דהויא אחות אשתו!

הא פסיקא ליה,

הא לא פסיקא ליה.

⁵⁰ ערות אשה ובתה לא תגלה. את-בת-בנה ואת-בת-בתה לא תקח לגלות ערותה שארה הנזה זמה הוא

15. כא, א-ב

רַבִּי

ד' נשים שניות יש להן הפסק. שלמעלה מהן ולמטה מהן מותר אבל האחרות כגון אם אמו אין להם הפסק שלמעלה הימנה עד סוף כל הדורות היא נמי שנייה וכן אשת אבי אביו ואם אבי אביו למעלה מהן עד לעולם אסור כגון אשת אבי אבי אביו ואם אבי אביו:

ונקיש רב בידיה תלת. לפרושי תלת מהנך ארבעה אבל רביעית לא הוה ידע מה היא אבל גמרא הוה גמיר דארבע נינהו:

אשת אחי האם מן האב. היא לבדה שנייה אבל אשת אחי אם אמו מותרת:

ואשת אחי האב מן האם. לבדה שנייה אבל אשת אחי אבי אביו מן האם מותרת וטעמא משום דלא שייכא בהו ערוה דאורייתא אבל אם אמו דשייכא בדורותיה ערוה דאורייתא כגון אמו ואשת אבי אביו יש בדורותיה אשת אב דאורייתא ואם אביו נמי אע"ג דלא שייכא בדורה ערוה דאורייתא אין לה הפסק ואסורה אף אם אבי אביו דמיחלפא באם אם אמו:

וכלתו. יש לה הפסק ולקמן פריך היכי חשיב כלתו בהדי שניות הא דאורייתא היא ומתרץ אימא כלת בתו דחשבינן לה לעיל בשניות וקאמר רב דיש לה הפסק הואיל ולא שייכא בה איסור כלה דאורייתא הילכך כלת בתו שריא אבל כלת בנו אין לה הפסק וכלת בן בנו נמי אסירא הואיל ושייכא בדורות הללו איסור כלה דאורייתא:

אשת אבי אמו. יש לה הפסק ושרינן אשת אבי אביו אמו הואיל ולא שייכא בדורות הללו אישות אב דאורייתא:

וסימן. הא דאוסוף זעירי דעילאי דרב הוא דור אחד למעלה משניות דרב דחשיב אשת אחי האם וזו של זעירי דור אחד למעלה:

אשת אבי אמו מחלפא באשת אבי אביו. דאי אמרת יש לה הפסק אתי למימר באשת אבי אביו יש לה הפסק והתם איכא באותם דורות אישות דאורייתא:

התם שכיח דאזיל. למשפחת אביו אדם רגיל לילך ויודע שיש שם קורבה יותר מאמו הילכך לא מיחלפי:

דאורייתא היא. והיכי חשיב לה רב בהדי שניות:

אלא אימא כלת בתו. וטעמא פרישנא לעיל לפי שאין בצדה צד כלות דאורייתא:

לא אסרו כלה. סתם משמע:

אמרו לי כלדאי. החושים בכוכבים:

מלפנא הוית. חכם תהיה:

ואמינא. אי האי מלפנא דאמרו לי גברא רבא בתלמוד משמע אסברא להא דר' אמי דלא אסרו כלה מדעתי ולא אשאלנה בבית המדרש: ואי האי מלפנא מקרי דרדקי הוא ולא תלמיד אשיילה מרבנן כלומר אהיה צריך לשאול דלא אבינה מדעתי:

לא אסרו כלת בתו. דהא ליתא בבת צד כלה דאורייתא אלא משום כלת בנו דיש בבן צד כלה דאורייתא כגון אשת בנו:

כגון כלתה דבר ציתאי. שהיתה לו כלת הבן וכלת הבת ואתו לאיחלופי וכן כולחו:

אמר רב:

ארבע נשים יש להן הפסק.

נקיש רב בידיה תלת:

אשת אחי האם מן האב,

ואשת אחי האב מן האם,

וכלתו.

ויערי מוסיף:

אף אשת אבי אמו.

אמר רב נחמן בר יצחק:

וסימניה: דעילאי דרב.

ורב, מאי טעמא לא חשיב ליה?

מיחלפא ליה באשת אבי אביו.

ויערי?

להתם שכיח ואזיל,

להכא לא שכיח ואזיל.

כא, ב "פלתו" - אדאורייתא היא!

דכתבי: "עדות פלתך לא תגלה" (ויקרא יח, טו)!

אימא: 'פלת בנו'.

וכלת בנו יש לה הפסק?!

והא תניא:

"כלתו - ערוה,

כלת בנו - שניה,

וכן אתה אומר בבנו, ובן בנו, עד סוף כל הדורות!"

אלא אימא: פלת בתו.

דאמר רב הסדא:

הא מילתא מגברא רבה שמיע לי,

ומנו? רבי אמי,

לא אסרו פלה אלא מפני פלה.

ואמרו לי כלדאי: מלפנא הוית.

אמינא: אי גברא רבה הויןא - אסברא מדעתי,

אי מקרי דרדקי הויןא - אשיילה מרבנן דאתו לבי כנישתא.

השתא סברתה מדעתי: לא אסרו פלת בתו אלא משום פלת בנו.

אמר ליה אביי לרבא:

אסברא לה,

כגון פלתה דבי בר ציתאי.

רב פפא אמר:

כגון פלתה דבי רב פפא בר אבא.

רב אשי אמר:

כגון פלתה דבי מרי בר איסק.

16. כא, ב

רש"י

דאיכא צד אב. ואיכא למיגזר משום אשת אחי האב מן האב דאורייתא:
או דלמא לא שנא. אשת אחי האם מן האם מאשת אחי האם מן האב:
היא גופה. אשת אחי האם מן האב:
אטו כולהו כו'. הא כולהו לאו דוקא:
אם אמו שניה. שסמוכה לערוה:
וגזרו רבנן על אם אביו. שאין בה צד ערוה משום אם אמו:
וטעמא מאי וכו'. אשת אבי אביו שנייה שסמוכה לאשת אב:
וגזרו רבנן על אשת אבי אמו. אע"ג דלא שייך צד אישות אב דאורייתא לא למעלה ולא למטה משום אשת אבי אביו: ה"ג כולהו דבי דודי קרו לה ול"ג רבתי:
כל שבנקבה ערוה. שאם היתה נקבה היתה ערוה לזה גזרו בזכר על אשתו וכולהו מפרש ואזיל להו:
ה"ג ואמר רבא וכללא הוא. בתמיח:
בת חמותו ערוה. שהיא אחות אשתו:
לאו לאיתוויי אשת אחי האם מן האם. דבנקבה ערוה דאחות האם מן האם ערוה דכתיב ערות אחות אמן ודרשינן בהבא על יבמתו בין מן האב בין מן האם הילכך בזכר גזרו על אשתו:
מאי שנא האי ומאי שנא הנך. דלעיל אשת חמיו ואשת בן חמיו ובן חמותו ואשת חורגו ובן חורגו ואע"ג דנקבה ערוה בזכר מותר באשתו:
הא אשת אחי האם בחד קידושין מיקרבא. לגבי דהאי בקדושין שקדשה אחי אמו אבל כל הנך דלעיל לא איקרבו לגביה עד דאיכא תרתי קידושין כגון אשת חמיו בקידושין שקדש את אשתו נתקרב חמיו אצלו ועדיין אשת חמיו רחוקה לזה כל זמן שלא קדשה חמיו וכן אשת בן חמיו בקדושין שלו באשתו נתקרב בן חמיו וקדושין בן חמיו באשתו וכן כולם:
אשת אחי אבי האב מן האב. דאמרן לעיל אשת אחי האב מן האם יש לה הפסק דהיינו היתירא לאשת אחי אבי האב מן האם דלמטה דידה לאו ערוה היא אלא שנייה וכי קמיבעיא ליה באשת אחי אבי האב מן האב דלמטה דידה ערוה אשת אחי האב מן האב וכן אחות אבי האב בין מן האב בין מן האם דלמטה דידה ערוה כגון אחות האב:
איתפלג. נתרחקה קורבה:
מה הן שניות. ברייתא דלעיל:
שניות דרבי חייא. לקמן בשמעתין:

איבעיא להו:
 אשת אחי האם מן האם, מהו?
 אשת אחי האב מן האם, ואשת אחי האם מן האב, דאיכא צד אב, הוא דגזרו רבנן, אבל היכא דליכא צד אב - לא גזרו בהו רבנן, או דלמא:
 לא שנא?
 אמר רב ספרא:
 היא גופה גזירה, ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה!?
 אמר רבא:
 אטו כולהו לאו גזירה לגזירה נינהו?!
 אמו - ערוה,
 אם אמו - שניה,
 וגזרו על אם אביו משום אם אמו.
 וטעמא מאי?
 כולהו "דבי אימא רבתי" קרו ליה.
 אשת אביו - ערוה,
 אשת אבי אביו - שניה,
 וגזרו על אשת אבי אמו משום אשת אבי אביו.
 וטעמא מאי?
 כולהו "דבי אבא רבה" קרו ליה.
 אשת אחי האב מן האב - ערוה,
 אשת אחי האב מן האם - שניה,
 וגזרו על אשת אחי האם מן האב משום אשת אחי האב מן האם.
 וטעמא מאי?
 משום דכולהו "דבי דודי" קרי להו.
 מאי?
 תא שמע:
 דכי אתא רב יהודה בר שילא, אמר:
 אמרי במערבא: כל שבנקבה ערוה, בזכר - גזרו על אשתו משום שניה.
 ואמר רבא:
 וכללא הוא!?
 חמותו - ערוה,
 אשת חמיו - מותרת.
 בת חמותו - ערוה,
 אשת בן חמותו - מותרת.
 בת חמיו - ערוה,
 אשת בן חמיו מותרת.
 חורגתו - ערוה,
 אשת חורגו - מותרת.
 בת חורגתו - ערוה,
 אשת בן חורגו - מותרת!
 והא דרב יהודה בר שילא לאיתוויי מאי?
 לאו לאיתוויי אשת אחי האם מן האם,
 דכל שבנקבה ערוה בזכר - גזרו על אשתו משום שניה.
 מאי שנא הני? ומאי שנא הא?

הא בחד קידושין מקרב לה,
 הני - עד דאיכא תרי קידושין לא מקרב להו.

17. כַּא, ב - כב, א

רַס"י

הא אשת אחי האם בחד קידושין
מיקרבא. לגבי דהאי בקדושין
שקדשה אחי אמו אבל כל הנך
דלעיל לא איקרבו לגביה עד
דאיכא תרתי קידושין כגון אשת
חמיו בקידושין שקדש את אשתו
נתקרב חמיו אצלו ועדיין אשת
חמיו רחוקה לזה כל זמן שלא
קדשה חמיו וכן אשת בן חמיו
בקדושין שלו באשתו נתקרב בן
חמיו וקדושין בן חמיו באשתו וכן
כולם:

אשת אחי אבי האב מן האב.
דאמרן לעיל אשת אחי האב מן
האם יש לה הפסק דהיינו היתירא
לאשת אחי אבי האב מן האם
דלמטה דידה לאו ערוה היא אלא
שנייה וכי קמיבעיא ליה באשת
אחי אבי האב מן האב דלמטה
דידה ערוה אשת אחי האב מן
האב וכן אחות אבי האב בין מן
האב בין מן האם דלמטה דידה
ערוה כגון אחות האב:

איתפלג. נתרחקה קורבה:
מה הן שניות. ברייתא דלעיל:
שניות דרבי חייא. לקמן
בשמעתין:

הנך תרתי דמיינן להדדי. אשת
אחי אבי האב ואחות אבי האב
שהן צד אחוה דאב ולמטה דידהו
ערוה:

שְׁלַח לִיה רַב מוֹשֵׁר שֵׁיא מוֹתוֹסְנִיָּיא לְרַב פּפִי:
יְלַמְדֵנוּ רַבֵינוּ: אִשְׁת אַחֵי אָבִי הָאָב, וְאַחוֹת אָבִי הָאָב, מַהוּ?

מִדְלַמְטָה עָרוּה, לְמַעַלָה נִמְי גְזָרוּ בֵיה?
אוּ דְלָמָא: הָא אֶתְפְּלִיג דְרַתָא?

תַּא שְׁמַע:

"מַה הֵן שְׁנִיּוֹת",

וְלֹא קַחְשִׁיב לְהוּ בְהַדְיָהוּ!

תַּנָּא וְשִׁיר.

מַאי שִׁיר דְהָאֵי שִׁיר?

שִׁיר שְׁנִיּוֹת דְבֵי רַבֵי חֵיָא.

אֲמַיִמֵר אַכְשָׁר:

בְּאִשְׁת אַחֵי אָבִי אָבִיו,

וּבְאַחוֹת אָבִי אָבִיו.

אָמַר לִיה רַב הִלֵּל לְרַב אִשִׁי:

לְדִידֵי חֵזִיא לִי שְׁנִיּוֹת מֵר בְּרִיה דְרַבְנָא,

וּכְתִיבֵן שִׁיתְסָרִי לְאִיסוּרָא.

מַאי לָאו תִּמְנִי דְמַתְנִיתָא,

וְשִׁית דְבֵי רַבֵי חֵיָא,

וְהִנֵּךְ תִּרְתִּי,

הָא שִׁיתְסָרִי.

וּלְטַעֲמִיד שִׁיבְסָרִי הוּיִין,

דְהָא אִיכָא אִשְׁת אַחֵי הָאָם מִן הָאָם,

דְפִשְׁטִינֵן לְאִיסוּרָא!

הָא לָא קִשְׂיָא:

כַּב, א הִנֵּךְ תִּרְתִּי דְמִיִּין לְהַדְדִי פְחָדָא חֲשִׁיב לְהוּ,

וְהָא שִׁיתְסָרִי.

וְהָא מִכָּל מְקוֹם לְדִידֵי חֵזִיין לֵן דְכְתִיבֵן לְאִיסוּרָא!

אָמַר לִיה:

וּלְטַעֲמִיד, אִי הוּהוּ כְתִיב לְהִיתִירָא, מִי הוּוֹת סְמַכְת עֲלִיָהוּ?!

דְמֵר בְּרִיה דְרַבְנָא מִי חֲתִים עֲלִיָהוּ?!

הַשְׁתָּא נִמְי דְכְתִיב לְאִיסוּרָא - לָאו מֵר בְּרִיה דְרַבְנָא חֲתִים עֲלִיָהוּ.

18. כב, א

רפ"י

שלישי שבבנו. בת בן בנו דהא בת בנו ערוה:
ושבבתו. בת בן בתו שהרי בת בתו ערוה הלכך בת בן בתו שניה וכן בת בן בנה של אשתו או בת בן בתה:
רביעי שבחמיו. דור רביעי שבחמיו היינו אם אם חמיו והוא דור רביעי לאשתו ואשתו בכלל:
ושבחמותו. אם אם חמותו: **שניה.** דאם חמיו ואם חמותו ערוה שהן בכלל אשה ובת בנה אשה ובת בתה הלכך אמו שניה:
מאי שנא למעלה. דקרי לאם אם חמיו ואם אם חמותו רביעי וקא חשיב לאשתו בחושבנא דדרי:
ומאי שנא למטה. דקרי לבת בן בנו דור שלישי ולא חשיב אשתו דתהוי רביעי:
לאו מכח אשתו קאתי. אלא מכח דידיה דבבנו מאנוסה עסקינן:
לההיא מתניתא. הא דקתני לעיל מה הן שניות בההיא איירי רב ואמר ארבע יש להן הפסק ותו לא אבל בהנך דרי חייא איכא:
ת"ש. דתני בשניות דרי חייא שלישי שבבנו ורביעי שבחמיו ותו לא אלמא יש להם הפסק:

תני דבי רבי חייא:

"שלישי שבבנו ושבבתו, ושבבן אשתו ושבבת אשתו - שניה. רביעי שבחמיו ושבחמותו - שניה."

אמר ליה רבינא לרב אשי:

מאי שנא למעלה דקחשיב לה אשתו, ומאי שנא למטה דלא קחשיב לה אשתו?

למעלה, דאיסורא מכח אשתו קא אתי - קחשיב לה, למטה, דאיסורא לאו מכח אשתו קאתי - לא קחשיב לה.

והא בן אשתו ובת אשתו, איסורא מכח אשתו קאתי, ולא קחשיב לה!

אידי דתנא שלשה דורות למטה דידיה ולא חשבה, תנא נמי שלשה דורות למטה דידיה ולא חשבה.

אמר ליה רב אשי לרב כהנא:

שניות דבי רבי חייא, יש להן הפסק או אין להם הפסק?

תא שמע:

דאמר רב:

ארבע נשים יש להם הפסק,

ותו לא.

דלמא כי קאמר רב לההיא מתניתא.

תא שמע:

"שלישי ... ורביעי."

"שלישי ... ורביעי" - אין,

טפי - לא!

דלמא משלישי ואילך,

מרבועי ואילך.

19. כב, א

רס"י

בגרים. גזרו שניות שאם היה גר נשוי אם אמו יוציא:
מקדושה חמורה. שהעובדי כוכבים מוזהרין על העריות:
לא גזרו בהו רבנן. דכקטן שנולד דמי ואין לו קורבה:
לא יעידו. לכתחלה דקורבת אם בגרים קורבה היא דהא ודאי אמו היא:
ואם העידו עדותן עדות. דכקטן שנולד דמי:
מעידין לכתחלה. דרחמנא אפקריה לזרע מצרי דכתיב זרמת סוסים זרמתם (יחזקאל כג) הלכך קורבת אב אינה קורבה:
מאי שנא. עדות מעריות דאמר לקמן בפרק נושאין (דף צח.) גר שהיה נשוי אחותו מן האם יוציא:
לכל מסורה. הכל נושאין נשים הלכך אי שרית לקיומה אתי נמי למישרי ערוה בישראל דכולי עלמא לא ידעי דטעמא דגר משום דכקטן שנולד דמי:
לבית דין מסורה. ואי נמי מכשרת עדות אחים גרים לא אתיא לאכשורי אחין ישראל דבית דין ידעי דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי:

אמר ליה רבא לרב נחמן:
 חזי מר האי מרבנן דאתא ממערבא ואמר:
 בעו במערבא:
 גזרו שניות בגרים או לא גזרו שניות בגרים?

אמר ליה:
 השתא, ומה ערוה גופא אי לאו שלא יאמרו באין מקדושה חמורה לקדושה קלה,
 לא גזרו בהו רבנן,
 שניות מיבעיא?!

אמר רב נחמן:
 גרים, הואיל ואתו לידן, נימא בהו מלתא:
 אחין מן האם - לא יעידו,
 ואם העידו - עדותן עדות.
 אחין מן האב - מעידין לכתחלה.

אמימר אמר:
 אפילו אחין מן האם נמי מעידין לכתחלה.

ומאי שנא מעריות?

ערוה - לכל מסורה,
 עדות - לבית דין מסורה,
 וגר שנתגייר - כקטן שנולד דמי.

20. כב, א-ב

רפ"י

משנה

מי שיש לו אח מכל מקום - זוקק את אשת אחיו ליבום,
ואחיו הוא לכל דבר.
חוץ ממי שיש לו אח מן השפחה ומן הגויה.
מי שיש לו בן מכל מקום - פוטר אשת אביו מן היבום.
וחייב על מפתו ועל קללתו,
ובנו לכל דבר.
חוץ ממי שיש לו בן מן השפחה ומן הגויה.

גמרא

"מכל מקום" - לאתווי מאי?

אמר רב יהודה:
לאתווי ממזר.

פשיטא אחיו הוא!

מהו דתימא: לילף 'אחנה' 'אחנה' מבני יעקב,
מה להלן - כשרין ולא פסולין,
אף כאן - כשרין ולא פסולים,
קא משמע לן.

ואימא הכי נמי?

כיון דלענין יבום מיפטר נפטר,
כב, מיזקק נמי זקיק.

מתני'

אח מכל מקום. בגמרא מפרש:
ואחיו לכל דבר. מפרש בגמ':
שפחה ועובדת כוכבים ולדה
כמוה. ובתרה אזיל כדיליף
בגמ':
על מכתו ועל קללתו. אם הכה
או קלל את אביו חייב מיתה:

גמ'

מדלענין יבום מיפטר. את אשת
אביו מיבום פוטר כגון אם היה
לו בן ממזר ונשא אשה ומת ולא
ילדה לו פטורה מן היבום
בשביל הממזר בן בעלה כדיליף
לקמן בן אין לו עיין עליו:
מיזקק נמי זקיק. לאשת אחיו
ליבום שאפילו אין כאן אח אלא
ממזר זה זקוקה לחליצה:

21. כב, ב

רש"י

וּלְיִטְמָא לֹא. אִם כְּהֵן הוּא וְלוֹ אַח
מְזוּר מִיִּטְמָא לֹא:
כִּי אִם לְשֹׂארוֹ. זֶה אֲשֶׁתּוֹ:
לְאִפּוֹקִי קִימָא. הַלְכֵךְ לֹא
אֲשֶׁתּוֹ הִיא:

"וְאָחִיו הוּא לְכָל דְּבָר".

לְמַאי הִלְכְתָּא?

לְיִזְרְשׁוּ,
וְלְיִטְמָא לֹא.

פְּשִׁיטָא, אָחִיו הוּא!

סְלֵקָא דְעֵתָהּ אָמִינָא:

הוּאִיל וּכְתִיב: "כִּי אִם לְשֹׂארוֹ הַקְּרוֹב אֵלָיו"⁵¹ (וִיקְרָא כֹּא, א-ב),

וְאָמַר מֶרֶ: "שֹׂארוֹ" - זֶה אֲשֶׁתּוֹ,

וּכְתִיב: "לֹא יִטְמָא בַעַל בְּעַמְּיוֹ לְהַחֲלוֹ" (וִיקְרָא כֹּא, ד),

יֵשׁ בַּעַל - שְׂמִטְמָא,

וְיֵשׁ בַּעַל - שֹׂאִין מְטִמָּא,

הֵא כִּיצַד?

מְטִמָּא הוּא לְאֲשֶׁתּוֹ כְּשֶׁרָה,

וְאִין מְטִמָּא לְאֲשֶׁתּוֹ פְּסוּלָה,

הֵכִי נְמִי, מְטִמָּא הוּא לְאֶחָ כְּשֶׁר, וְאִין מְטִמָּא לְאֶחָ פְּסוּל,

קָא מִשְׁמַע לָן.

וְאִימָא הֵכִי נְמִי?

הֵתָם - לְאִפּוֹקִי קִימָא,

הֵכָא - אָחִיו הוּא.

⁵¹ א וְאִימַר ה' אֵל-מֹשֶׁה אָמַר אֵל-הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם לְנַפְשׁ לֹא-יִטְמָא בְּעַמְּיוֹ .
ב כִּי אִם-לְשֹׂארוֹ הַקְּרוֹב אֵלָיו לְאִמּוֹ וּלְאִבּוֹ וּלְבִנוֹ וּלְבִתּוֹ וּלְאָחִיו.

רפ"י

האשה וילדיה. בשפחה כתיב:
עובדת כוכבים. לקמן מפרש
בשמעתין מכי יסיר את בנך
מאחרי:

ובן אין לו. מצי למכתב וכן או
לו כדאמרינן בקדושין (דף ד.ו.)
אן כסף וכמו מאן יבמי (דברים
כה) מאן בלעם (במדבר כב)
ולחכי כתב אין למידרש עיין
עליו דאם יש לו בן בעולם
פוטרי:

בעושה מעשה עמד. והאי אביו
לאו עושה מעשה עמד הוא
שהרי בא על הערוה והוליד
ממנה ממזר:

כדאמר רב פנחס. בפ' חומר
בקדוש:

השתא מיהת. הואיל ושב עושה
מעשה עמד הוא ונהי נמי דעונו
גלוי ונזכר כל זמן שממזר קיים
מיהו מתשובה ואילך בכלל
עושה מעשה עמד הוא:

22. כב, ב

"חויז ממיי שיש לו אח מן השפחה ומן הגויה".

מאי טעמא?

אמר קרא: **"האשה וילדיה תהיה לאדניה"** (שמות כא, ד).

"מי שיש לו בן מבן מקום - פוטר".

"מבן מקום" - לאתווי מאי?

אמר רב יהודה:

לאתווי ממזר.

מאי טעמא?

דאמר קרא: **"ובן אין לו"** (דברים כה, ה) - עיין עליו.

"חייב על מכתו".

אמאי?

קרי כאן: **"ונשיא בעמך לא תאור"** (שמות כב, כז) - בעושה מעשה עמד!

כדאמר רב פנחס משמיה דרב פפא:

בעושה תשובה,

הכא נמי בשעשה תשובה.

והאי בר תשובה הוא?

והתנן:

"שמעון בן מנסיא אומר:

איזהו "מעוה לא יוכל לתקן" (קהלת א, טו)?

זה הבא על הערוה והוליד ממנה ממזר" (חגיגה ט).

השתא מיהא, "עושה מעשה עמד" הוא.

23. כב, ב

רס"י

והיא בת אשת אביו. דעל ידי נשואין נולדה לאביו ולא באנוסין:

מכדי כתיב ערות אחותך בת אביך. ובין מן האונסין ובין מן הנשואין משמע ערות בת אשת אביך מולדת אביך למה לי הא נמי אחותו בת אביו היא שמעת מינה לחייבו משום שני לאוין הללו ואם שוגג חייב שתי חטאות:

אחותך היא. בהאי קרא דבת אשת אביך כתיב:

לחייבו על אחותו. מן האונסין בת אביו ובת אמו כגון נולדו הוא והיא מן אנוסה דמהווא קרא דאונסין לא שמעי אלא בת אביו שלא בת אמו דכתיב בת אביך או בת אמך והא דכתיב נמי בת אשת אביך דמשמע בין אמו בין שאין אמו באישות הוא דכתיב אבל באונסין לא שמעינן להכי כתיב אחותו לרבות בת אביו ובת אמו:

מן הדין. מק"ו אם על בת אביו שלא בת אמו הזהיר על בת אביו ואמו לכ"ש:

שלא תאמר בעלמא מזהירין מן הדין. והוי לאו גמור ומחכא לא ילפינן למימר מדאיצטריך אחותך אלמא אין מזהירין מן הדין דאיכא לשנויי מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא להכי כתב היא כלומר הכא הוא דאייתר קרא אבל אזהרת דין ק"ו לאו אזהרה היא:

באיך קרא. גבי אחותך בת אביך דלא הוזכר שם אישות דנפקי אונסין מיניה דבנשואין אשמעינן אף בבת אביו ובבת אמו מדכתיבא הכא ש"מ למימרא דאע"ג דהיא בת אשת אביו לא מחייב אלא משום אחותו:

תנו רבנן:

"הבא על אחותו, והיא בת אשת אביו - חייב: משום אחותו,

ומשום בת אשת אביו.

רבי יוסי בן יהודה אומר:

אינו חייב אלא משום אחותו בלבד,

ולא מפני בת אשת אביו."

מאי טעמייהו דרבנן?

אמרי: מכדי כתיב **"ערוה אחותך בת אביך או בת אמך"** (ויקרא יח, ט), **"ערוה בת אשת אביך מולדת אביך אחותך היא"** (ויקרא יח, יא) - למה לי?

שמע מינה:

לחייבו משום אחותו,

ומשום בת אשת אביו.

ורבי יוסי ברבי יהודה?

אמר קרא: **"אחותך היא"**,

משום אחותו אתה מחייבו,

ואי אתה מחייבו משום בת אשת אביו.

ורבנן, האי **"אחותך היא"** - מאי עבדי ליה?

מיבעי להו לחייבו על אחותו בת אביו ובת אמו,

לומר שאין מזהירין מן הדין.

ורבי יוסי ברבי יהודה?

אם כן, לכתוב רחמנא **"אחותך"**, **"היא"** למה לי?

משום אחותך אתה מחייבו,

ואי אתה מחייבו משום בת אשת אביו.

ורבנן?

אף על גב דכתיב: **"אחותך"**,

איצטריך למכתב **"היא"**,

שלא תאמר בעלמא מזהירין מן הדין.

וכי תימא: **"אחותך"** דכתב רחמנא למה לי?

מילתא דאתיא בקל וחומר, טרח וכתב לה קרא,

כתב רחמנא **"היא"**.

ורבי יוסי ברבי יהודה?

אם כן, לכתביה רחמנא **"אחותך היא"** באיך קרא.

24. כב, ב - כג, א

ר"י

שאינן אישות לאביך בה. בשפחה ועובדת כוכבים לא תפסי בה קדושין במסכת קדושין נפקא לן מקראי בפי האומר לחברו בסופו (דף סח). שפחה עם הדומה לחמור ועובדת כוכבים כדכתיב ואחר כך תבא עליה ובעלתה (דברים כא) ומעיקרא לא:

ואימא פרט לאחותו מאנוסתו. שלא היה אישות לאביך בה: **כאן באונסין.** ערות בת בנך מאנוסתו לא תגלה הא בת בנה מאיש אחר גלה דלאו אשתך היא ומיהו בנו מן האונסין בנו הוא וכן בתו הלכך גבי אחוה נמי אחוה הוא:

פרט לחייבי לאוין. אם נשא אביו ממזרת והוליד בת לאו אחותו היא ואימא דלא תפסי בהו קדושי:

יש אהובה לפני המקום. צורך היה לו להזכיר שאם זה היה אוהב את זו ושונא את זו אין הבכורה משתנה בכך פשיטא שאם זה שונאה אין המקום שונאה:

שנואה בנישואיה. בעבירה: **כי תהינה.** דאית בהו הויה: **ואימא.** דהאי בת אשת אביו פרט לאחותו מחייבי כריתות דאין אישות בה לאביך דהא לא תפסי בהו קדושין דילפינן מאחות אשה שהיא בכרת וכתוב בה לא תקח אין לך בה לקוחין בפי האומר לחברו בקדושין (דף טז):

[תנו רבנן:]

רבי יוסי בן יהודה אומר: אינו חייב אלא משום אחותו בלבד, ולא מפני בת אשת אביו".

ורבי יוסי ברבי יהודה, האי "בת אשת אביו" מאי עביד ליה?

מייבצי ליה - מי שיש לו אישות לאביך בה, פרט לאחותו משפחה וגויה, שאין אישות לאביך בה.

ואימא: פרט לאחותו מאנוסה?

ההיא לא מצית אמרת, מדרבא, דרבא רמי:

כתיב: "ערוות בת בנה או בת בתך לא תגלה" (ויקרא יח, ט), הא בת בנה דידה, או בת בתה דידה - שרי,

וכתיב: "ערוות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה" (ויקרא יח, יז), הא כיצד?

כאן - באונסין,

כאן - בנישואין.

כגא, ואימא פרט לחייבי לאוין!

אמר רב פפא:

חייבי לאוין תפשי בהו קדושין.

דכתיב: "מי תהיון לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה" (דברים כא, טו), וכי יש אהובה לפני המקום ויש שנואה לפני המקום? אלא: "אהובה" - אהובה בנישואיה, "שנואה" - שנואה בנישואיה, ואמר רחמנא "מי תהיון".

ואימא פרט לחייבי כריתות!

אמר רבא:

אמר קרא: "ערוות אחותך בת אביו או בת אמה מולדת בית או מולדת חוץ" (ויקרא יח, ט), בין שאומרים לו לאביך: "קיים", בין שאומרים לו לאביך: "הוצא". ואמר רחמנא: "אחותך היא" (ויקרא יח, יא).

אימא: בין שאומר לו אביך "קיים", בין שאומר לו אביך "הוצא", ואמר רחמנא: "אחותך היא", לרבות אחותו משפחה וגויה!

אמר קרא: "בת אשת אביו" (ויקרא יח, יא),

מי שיש לו אישות לאביך בה, פרט לאחותו משפחה וגויה.

ומה ראית?

מסתברא חייבי כריתות הוה ליה לרבות, שכן תפסי בהו קדושין לעלמא.

52 ערוות אשה ובתה לא תגלה את-בת-בנה ואת-בת-בתה לא תקח לגלות ערוותה שארה הנזה זמה הוא.

רַבִּי

שפחה אין לה חייס. אין לה יחס דכתיב עם החמור (בראשית כב) ועובדת כוכבים מתייחסת על שם אביה דכתיב בלאדן בן בלאדן (מ"ב כ) הדרימן בן טברימון (מ"א טו): **שפחה שייכא במצות.** כל מצוה שהאשה חייבת בה עבד חייב בה דגמר לה לה מאשה (חגיגה דף ד):

כי יסיר את בנך. מדלא כתיב כי תסיר ש"מ הכי קאמר בתך לא תתן לבנו כי יסיר בעל בתך את בנך שתלד לו בתך מאחרי אבל אבתו לא תקח לבנך לא קמהדר ולא קרינן ביה כי תסיר בת העובד כוכבים את בנך שתלד מאחרי אלמא בנך מן העובד כוכבים שילדה לו בתך קרוי בנך ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך:

ש"מ. מדכתיב כי יסיר את בנך ומוקמין ליה בבן שתלד בתך לעובד כוכבים אלמא בן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי נמי בנך:

לימא קסבר רבינא וכו' הולד כשר. ולקמן פליגי בה בהחולץ (דף מה.) (ול"י דהולד ממזר גרסי' דלא הוי כגר שנתגייר אלא צד ישראלית יש בו ושייך ביה ממזרות):

בשבעה אומות כתיב. ושאר עובדות כוכבים מנלן דולדה כמות:

לרבי שמעון דדריש טעמא דקרא. בפרק המקבל בבבא מציעא (דף קטו.) אלמנה עניה אין ממשכנין אותה אבל עשירה ממשכנין שאין אתה חייב להחזיר לה ואין אתה משיאה שם רע בשכנותיה אלמא דריש טעמא דלא תחבול בגד אלמנה משום שם רע ומוציא עשירה מן הכלל והכא נמי לדידה ניחא דאי נמי לא מפרש קרא טעמא הוה דריש טעמא דחיתון משום כי יסיר את בנך ולא איצטריך קרא לפרושי טעמא ואיתר קרא כי יסיר לרבות שאר מסירין:

אלא לרבנן. איצטריך קרא לפרושי טעמא בז' אומות גופיהו ולמעוטי שאר אומות דאינן אדוקין בעבודת כוכבים כמותן כדקיימא לן (חולין דף יג.) עובדי כוכבי' שבח"ל לאו עובדי עבודת כוכבי' הן אלא מנהג אבותיהן בידיהן ולא אייתר ליה רבויא ושאר אומות מנלן וכמותיה אמרינן בסנהדרין (דף כא.) גבי לא ירבה לו נשים ולא יסור לבבו דלר"ש הוי לא יסור לרביא דבלאו פירושא דקרא הוה דרשינן ביה טעמא ולרבנן דלא דרשי טעמא דקרא בעלמא הכא קרא פירש טעמא:

אֶתְּמַר וְאֶתְּמַר, שְׁפָחָה וְגוֹיָה הִוָּה לִיהּ לְרַבּוֹת,
דְּאִי מַגְיִירָה לְדִידֵיהּ נְמִי תַפְסִי בַּהּ קְדוּשִׁין!

לְכִי מַגְיִירָה גּוֹפָא אַחֲרֵינָא הִיא.

וּרְבִנּוּ, לְמַעוּטֵי שְׁפָחָה וְגוֹיָה מְנָא לָהּ?

נַפְקָא לָהּ מִ"הָאִשָּׁה וְיִלְדֶיהָ תַהֲיֵה לְאִדְנִיָּה" (שמות כא, ד),

וּרְבִי יוֹסִי בְרַבִּי יְהוּדָה?

חַד - בְּשִׁפְחָה,

וְחַד בְּגוֹיָה.

וְצָרִיכִי,

דְּאִי אֲשַׁמְעִינּוּ: שְׁפָחָה, מִשּׁוּם דְּאִין לָהּ חַיִּים,
אַבְל גּוֹיָה דְּאִית לָהּ חַיִּים אִימָא לָא.

וְאִי אֲשַׁמְעִינּוּ: גּוֹיָה, מִשּׁוּם דְּלָא שְׁיִיכָא בְּמִצְוֹת,
אַבְל שְׁפָחָה דְּשְׁיִיכָא בְּמִצְוֹת, אִימָא לָא,
צָרִיכָא.

וּרְבִנּוּ, אֲשַׁכְּחֵן שְׁפָחָה, גּוֹיָה - מְנָא לָהּ?

וְכִי תִימָא: נִילַף מִשְׁפָּחָה - הִנְהוּ מְצָרָךְ צָרִיכִי!

אָמַר רַבִּי יוֹהָנָן מִשּׁוּם **רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחִי:**

אָמַר קְרָא: **"כִּי יִסִּיר אֶת בְּנֵךְ מֵאֲחֵרֶיךָ"**⁵³ (דברים ז, ג-ד),
בְּנֵךְ מִיִּשְׂרָאֵלִית קְרוּי **"בְּנֵךְ"**,
וְאִין בְּנֵךְ הִבָּא מִן הַגּוֹיָה קְרוּי **"בְּנֵךְ"**, אֶלָּא בְּנָה.

אָמַר רַבִּינָא:

שְׁמַע מִינֵיהּ: בֶּן בֵּתְךָ הִבָּא מִן הַגּוֹי קְרוּי **"בְּנֵךְ"**.

לִימָא קְסַבְר רַבִּינָא:

גוֹי וְעַבְד הִבָּא עַל בֵּת יִשְׂרָאֵל הוֹלֵד כְּשֵׁר!?

נְהִי מְמוֹזָר לָא הוּי,

כְּשֵׁר נְמִי לָא הוּי,

יִשְׂרָאֵל פְּסוּל מִקְרִי.

הִיא בְּשִׁבְעָה אֻמוֹת פְּתִיב!

"כִּי יִסִּיר" לְרַבּוֹת כָּל הַמְּסִירִים.

הִנִּיחָא לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, דְּדְרִישׁ טַעְמָא דְּקְרָא,

אַלָּא לְרַבִּנּוּ, מְנָא לָהּ?

מֵאַן תְּנָא דְּפְלִיג עֲלֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסִי בְרַבִּי יְהוּדָה?

רַבִּי שְׁמַעוֹן הִיא.

⁵³ ג וְלֹא תִתְחַתֵּן בָּם בֵּתְךָ לֹא-תִתֵּן לִבְנֵי וּבְתוֹ לֹא-תִקַּח לְבֵנְךָ. ד. כִּי-יִסִּיר אֶת-בְּנֵךְ מֵאֲחֵרֶיךָ וְעַבְדוֹ אֶל־לֵהִים אַחֲרָיִם וְחָרָה אַף ה' בָּכֶם וְהִשְׁמִידְךָ מֵהָר.

25. כג, ב

ר"ז

כג, ב משנה

מי שקידש אחת משתי אחיות ואין יודע אי זה מהן קידש -
נותן גט לזו, וגט לזו.
מת, ולו אח אחד - חולץ לשתייהן.
היו לו שנים - אחד חולץ, ואחד מייבם.
קדמו וכנסו - אין מוציאין מידם.

שנים שקדשו שתי אחיות,
זה אינו יודע אי זה קידש,
וזה אינו יודע איזה קידש.
זה נותן שני גיטין,
וזה נותן שני גיטין.
מת, לזה אח ולזה אח,
זה חולץ לשתייהן,
וזה חולץ לשתייהן.
לזה אחד, ולזה שנים -
היחיד - חולץ לשתייהן.
והשנים - אחד חולץ, ואחד מייבם.
קדמו וכנסו - אין מוציאין מידם.
לזה שנים ולזה שנים -
אחיו של זה חולץ לאחת, ואחיו של זה חולץ לאחת.
אחיו של זה מייבם חלוצתו של זה,
ואחיו של זה מייבם חלוצתו של זה.
קדמו שנים וחלצו - לא ייבמו השנים, אלא אחד חולץ ואחד מייבם.
קדמו וכנסו - אין מוציאין מידם.

גמרא

שמע מינה:

קדושין שאין מסורין לביאה - הוון קדושין!

הכא במאי עסקינן: כשהופרו, ולבסוף נתערבו.

דיקא נמי:

דקתני: "ואינו יודע", ולא קתני 'ואינו ידוע'.

שמע מינה.

מאי קא משמע לן?

סיפא איצטריכא ליה:

"מת ולו אח אחד - חולץ לשתייהן,

היו לו שנים - אחד חולץ ואחד מייבם".

דוקא מיחלץ והדר יבומי,

אבל יבומי ברישא - לא,

דקא פגע באחות זקוקתו.

מתני'

ואין יודע אי זה מהן קידש. אסור בשתייהן דכל חדא
וחדא איכא למימר זו אחות אשה:
חולץ לשתייהן. דלא ידע איזו היא יבמתו ומיחלץ
חדא ויבומי חדא לא דאחות חלוצתו אסורה לו
מדרבנן בחייה ויבומי ברישא נמי לא דדלמא לא זו
היא יבמתו וקפגע באחות זקוקתו דהויא כאשתו:
היו לו שנים אחד חולץ. תחלה לאחת והשני אם
רצה לייבם לשניה מייבם דאם זו יבמתו שפיר ואם
אחותה היא לא קפגע באחות זקוקתו דחליצה
אפקעה לזיקה:

קדמו וכנסו. קודם שנמלכו בבית דין:

אין מוציאין מידם. דכל חד וחד אמר אנא שפיר
נסיבי ואי נמי הוה איפכא שהראשון ליבום כנס
אחות זקוקתו ההיא שעתא ודאי הויא אסירא
ומשבא אחיו וייבם השניה שהיא יבמתו פקע זיקה
מאידך למפרע:

שנים שקדשו ב' אחיות. והם נכרים:

זה חולץ לשתייהן וכי'. דכל חד וחד מינייהו אסור
ליבומי דדלמא באחות זקוקתו פגע:

היחיד חולץ לשתייהן. כדפרישית לעיל שאי אפשר לו
לייבם לא קודם חליצה משום אחות זקוקתו ולא
לאחר חליצה משום אחות חלוצה לפיכך הואיל
ואסור לייבם יחלוץ תחלה לשניהם כדי להוציא
אותה שהיא יבמתו מאיסור יבמה לשוק:

והשנים אחד חולץ. לאפקועי זיקה מאחיו אם זו
היא יבמתו ותשתרי אחותה לשני ממה נפשך אם
יבמתו היא שפיר ואם אחותה היא הא קפקעה זיקת
היבמה מיניה בחליצת אחיו:

אחיו של זה מייבם חלוצתו של זה. ממה נפשך אם
זו יבמתו שפיר נסיב שהרי אחיו לא חלץ לזו אלא
לאחותה שלא היתה יבמתו ואינה כלום ואי לאו
יבמתו שפיר נסיב נכרית דאי משום אחות זקוקתו
ליכא שהרי חלץ אחיו לאחותה שהיא יבמתו ופקע
זיקה ואי משום יבמה לשוק הרי חלצה זו מן היחיד
שהוא אח בעלה:

קדמו שנים. אחין של אחד וחלצו לשתייהן משום
דלא ידעי אי זו היא יבמתו:

לא ייבמו השנים. אחים האחרים זה את זה וזה את
זו דקמא דנסיב איכא למימר זו היא אחות זקוקתו
אלא אחד חולץ תחלה לאחת ואחד מייבם לשניה
ממ"נ אם יבמתו היא שפיר ואי לאו יבמתו היא
באחות זקוקתו לא פגע שהרי חלץ אחיו ליבמתו
ויבמה לשוק נמי ליכא שהרי היא חלוצה מאחי
בעלה:

ואם קדמו. אלו שנים האחרונים וכנסו אחר חליצת
השנים הראשונים ולא באו לימלך לב"ד אין
מוציאין מידם כדפרישית שאין כאן אלא ספק
איסור אחות זקוקה בנשואין הראשונים דאיכא
למימר קמא דנסיב יבמתו היא ושפיר נסיב ובתרא
נמי שפיר נסיב נכרית ואי נמי הוה איפכא דקמא פגע
באחות זקוקתו כיון שבא שני ויבמה פקע זיקתה
מאחיו והותרה לו אשתו ואיסורא דעבד עבד:

גמ'

שמעת מינה קדושין שאין מסורים לביאה. שאין
סופן לבא לידי ביאה דקס"ד דמתניתין בשלא הוכרו
בשעת קדושין לא הוה ידע הי מינייהו כגון דאמר
הרי אחת מכם מקודשת לי ועשו שתיהן שליח לקבל
קדושין וקדושין אלו אין סופן לביאה דכל חדא
קיימא עליה בספק אחות אשה ומדקתני נותן גט לזו
וגט לזו מכלל דחדא מיהא מקודשת ומשום ספיקא
דלא ידע הי מינייהו בעי למיתב גט לתרווייהו אלמא
קדושין הן ופלוגתא דאביי ורבא היא בקדושין:
שהוכרו. בשעת קדושין ויודע היה את מי מקדש
הלכך מסורים לביאה ניהו וחלו קדושין:

ואינו יודע. משמע השתא אין יודע אין יודע משמע
לא נודע הדבר מעולם:

ומאי קמ"ל. מתניתין פשיטא דתרווייהו בעי גיטא
דלא ידע הי מינייהו:

סיפא איצטריכא ליה. דקתני אחד חולץ ואחד
מייבם וקא שמעינן דוקא מיחלץ חד והדר יבומי
איך ממה נפשך כדפרישית לעיל:

אבל יבומי. חד ברישא והדר מיחלץ שני לאידך לא
דקמא דייבם דלמא פגע באחות זקוקתו:

26. כג, ב

רפ"י

היינו רישא. דהא אשמעינן ברישא היו לו שנים אחד חולץ ואחד מייבם:

מהו דתימא. הכא לא לייבם כיון דחד מינייהו יש לו אח יחידי לגזור תרי אחי דלא לייבם חד מינייהו אטו ההוא אח שאין לו אח שני ואתי למפגע באחות זקוקה קמ"ל: ודוקא מיחלץ. האח היחידי לשתיהן והדר יבומי חד מהשנים אחר חליצת אחיו לשניה:

אבל יבומי ברישא. קודם חליצת היחיד לשתיהן ואפילו חלץ אחיו של מייבם לאחותה דליכא השתא איסור אחות זקוקה לא [מייבם] משום שמא זו היא ארוסת הנכרי וקא פגע ביבמה לשוק בלא חליצה דהיחידי הוא הנכרי ולו היבמה זקוקה והא מילתא לא אשמעינן ברישא:

"שנים שקדשו שתי אהיות,
[זה אינו יודע אי זו קידש,
וזו אינו יודע איזו קידש.
זה נותן שני גיטין,
וזו נותן שני גיטין]."

שְׁמַע מִיְנָה:

קדושין שאין מסורין לביאה - הוו קדושין!

הכא נמי כשהוקרו, ולכסוף נתערבו.

דיקא נמי, דקתני: "ואין יודע", ולא קתני: 'ואין ידוע'.

שְׁמַע מִיְנָה.

ומאי קא משמע לן?

סיפא איצטריכא ליה:

"מתו, לזה אחד ולזה שנים,
היחיד - חולץ לשתיהן,
השנים - אחד חולץ ואחד מייבם."

פשיטא היינו רישא!

מהו דתימא: ליגזור תרי אטו חד,

קא משמע לן.

ודוקא מיחלץ והדר יבומי,

אבל יבומי ברישא - לא.

דקא פגע ביבמה לשוק.

27. כג, ב - כד, א

ר"י

אחיו של זה מייבם חלוצתו של זה הא תו למה לי. היינו הך דהא אשמעינן ברישא השנים אחד חולץ ואחד מייבם וה"י הכי הוא דהני תרי חד חליץ וחד מייבם והני תרי חד חליץ וחד מייבם:

מהו דתימא. ניגזור דלמא אתי ליבומי אחד משנים אלו ואחד משנים אלו בלא חליצה וקפגע כל חד בספק יבמה לשוק ובאחות זקוקה:

קמ"ל. דלא גזרינן והא מרישא לא שמעינן דהתם לזה אחד ולזה שנים דסוף סוף לא מייבם אלא חדא וכיון דעוסקין בחליצה דחדא מדכרי נמי ולא מייבמי עד שיחלוץ היחיד לשתייהן אבל הכא כיון דלבסוף תרוייהו מייבמין הך להאי ביתא והך להאי ביתא אתי למימר מה לנו ולחליצה:

מאי שגא מהא וכו' ולא מתייבמות. וקתני סיפא אם קדמו וכנסו יוציאו והכא קתני אין מוציאין מידן:

חולצות ולא מתייבמות. ולא אמרינן ליחלוץ חד מנייהו ודחי לזיקה דידה מאחיו והאי מייבם חדא כי מתני דקתני מתייבמות שתיהן כל אחת לאחר חליצת אחותה כדקאמר אחיו של זה מייבם חלוצתו של זה לימא כולן חולצות כי התם אמאי מהדרינן לייבם:

הכי השתא. התם זקוקות שתיהן להן אי למ"ד בפרק ד' אחין טעמא דאין מתייבמת אפילו אחת מהן משום דיש זיקה דמרישא מיתסרא משום דקפגע באחות זקוקה וכי חליץ (מייבם) חד לחדא ופקע זיקה לא משתריא אחותה לאידך דכל יבמה שנאסרה שעה אחת על יבמה אפילו לאחר נפילה הרי היא כאשת אח שיש לה בנים ואסורה לעולם:

ואי למ"ד. טעמא משום דאסור לבטל מצות יבמין ואי מייבם האי חדא דלמא מיית אידך קודם שייבם ותצא אחותה משום אחות אשה ונמצא מצות יבמין בטלה על ידינו מיבום ומחליצה הרי נאסרה משום כך וכיון שנאסרה שעה אחת אי"נ חליץ חד לחדא ואזלא האי השניה עומדת היא באיסור אשת אח שלא נראית ליבום מתחלה אבל הכא זו שנאסרה משום אחות זקוקה לאו יבמה היתה וכי פקע איסור אחות זקוקה בחליצת אחותה הרי זו מותרת ועומדת דלאו אשת אח הואי הלכך מספיקא לא מפקינן לה דאימר כל חד וחד דידיה איתרמיא ליה:

"לזה שנים ולזה שנים -

[אחיו של זה חולץ לאחת, ואחיו של זה חולץ לאחת, אחיו של זה מייבם חלוצתו של זה, ואחיו של זה מייבם חלוצתו של זה].

הא תו למה לי? היינו הך!

מהו דתימא: ליגזור דלמא מייבם בלא חליצה, קא משמע לן.

מאי שנא מהא דתנן:

"אדבקה אחיו,

שנים מהו נשואין שתי אחיות, ומתו הנשואין את האחיות, הרי אלו חולצות ולא מתייבמות" (יבמות כו.)?

הכי השתא!?

כדא התם, אי למאן דאמר: "יש זיקה" - יש זיקה.

ואי למאן דאמר: "אסור לבטל מצות יבמין" - אסור לבטל מצות יבמין. הכא, כל חד וחד אימור דידיה קא מתרמיא ליה.

28. כד, א

רפ"י

ואפילו שניהם כהנים. וחד
מנייהו ודאי חלוצה נסיב דהא
ארוסת הנכרי חלוצה היא מאחד
משני אחיו כדקתני קדמו שנים
וחלצו:

חלוצה. דאסורה לכהן:

מדרבנן הוא. והכא דלכל חד
אינה אלא ספק דשמא זה ייבם
את יבמתו גמורה לא גזור רבנן
לאפוקה מספק:

גרושה. מאישה לא יקחו:

"קדמו וְכָנְסוּ - אִין מוֹצִיאִין".

תני שילא:

"וְאֶפְיֵלוּ שְׁנֵיהֶם בְּהַנִּים".

מאי טעמא?

חלוצה דרבנן היא.

וספק חלוצה - לא גזור בהו רבנן.

וחלוצה דרבנן היא!?

והתניא:

"גְרוּשָׁה"⁵⁴ (ויקרא כא, יד),

אין לי אלא "גְרוּשָׁה", חלוצה מניין?

תלמוד לומר: "וְאִשָּׁה"!

מדרבנן הוא,

ויקרא אִסְמִכְתָּא בְּעֵלְמָא הוּא.

29. כד, א-ב

רפ"י

מכאן שמצוה בגדול. הכי דריש ולקחה לו לאשה ויבמה והיה הבכור המייבם יהיה הבכור:

אשר תלד. ואותה יבמה תהא ראויה לילד פרט לאילונית:

יקום. היבם על שם אחיו לנחול נחלתו ולא יחלקו אחיו עמו:

אתה אומר לנחלה. והאי יקום ביבם משתעי:

או אינו. אלא בבן שיוולד לו משתעי שאם היה שם המת יוסי קורין לזה יוסי:

אין מקרא יוצא מידי פשוטו. ואע"ג דדרשינן ליה לדרשא מידי פשוטו מיהו לא נפיק לגמרי:

ואפיקתיה לגמרי. שאין צריך לקרות לבנו בשם אחיו המת והכי גמר לה מרביה: ופרכינן ואי לאו גזרה שוה הוה אמינא שם ממש בתמיה:

ליבם. קאמר רחמנא בן הנולד לך יקום על שם אחיך מיבעי ליה:

ואי לבית דין. מודע רחמנא מצות קריית שם הבן:

יקום על שם אחי אביו מיבעי ליה. אלא ודאי ביבם גופיה משתעי קרא ולבית דין קאמר רחמנא שיקום היבם על שם אחיו המת לנחלה:

אמרו לו ליבם. שיקום בנו על שם אחיו דכל מצות יבום קא מודע קרא לבי"ד וקאמר להו להזהיר יבמה לבא עליה והבן אשר תלד לו יקימנו ע"ש אחיו:

אימא בכור. דוקא קאמר קרא אבל פשוט לא לייבם לגמרי בין איכא בכור בין ליכא בכור:

אם כן. דפשוט לאו בר יבום הוא למה לי דמיעט רחמנא אשת אחיו שלא היה בעולמו תיפוק לי משום דלאו בכור הוא זה שנולד לאחר מיתת אחיו:

ואימא. האי דמיעט אשת אחיו שלא היה בעולמו כגון שהיה זה שנולד בכור לאמו ואחיו מאביו ולהכי אצטריך למעוטי:

בנחלה תלה רחמנא. וממילא בכור הנוטל פי שנים הוא דמייבם אבל בכור לאם לא ומדמעטיה שמע מיניה בכור דקרא לאו דוקא אלא גדול האחים:

ואימא כי איכא בכור כו'. כלומר דלמא לעולם בכור דוקא והכי קאמר רחמנא אי איכא בכור קמך תתקיים מצות יבום או בבכור או בפשוט דנפקא לך מדאימעיט אשת אחיו שלא היה בעולמו וכי ליכא בכור לא תתקיים ופטורה לגמרי מן הפשוט:

ומת אחד מהם. משמע שלא היו שם אלא שנים ומת אחד מהן:

מי לא עסקינן. כלומר מי לא משתמע נמי מקרא דמת בכור וקאמר רחמנא לייבם פשוט:

ואימא. על כרחך קרא דחיק ומתוקם כגון דמת פשוט וקאמר רחמנא לייבם בכור דהא כתיב והיה הבכור:

הא מיעט רחמנא וכו'. דהכא גבי תרי אחים כתיב מיעוט אשת אחיו שלא היה בעולמו אלמא דמת גדול משמע ותו ליכא בכור קטן:

משנה

מצוה בגדול לייבם,
ואם קדם הקטן - זכה.

גמרא

תנו רבנן:

"והיה הבכור" (דברים כה, 1) - מיבן שמצוה בגדול לייבם.

"אשר תלד" - פרט לאילונית, שאינה יולדת.

"יקום על שם אחיו" - לנחלה.

אתה אומר לנחלה, או אינו אלא לשם.

יוסף - קורין אותו יוסף,

יוחנן - קורין אותו יוחנן?

נאמר כאן: "יקום על שם אחיו",

ונאמר להלן: "על שם אחיהם יקראו בנחלתם" (בראשית מח, 1),

מה "שם" האמור להלן - נחלה,

אף "שם" האמור כאן - לנחלה.

"ולא ימקה שמו" (דברים כה, 1) - פרט לסרסו ששמו מחויו.

אמר רבא:

אף על גב דבכל התורה כולה אין מקרא יוצא מידי פשוטו,

הכא אתאי גזרה שוה אפיקתיה מפשטיה לגמרי.

ואי לאו גזרה שוה הוה אמינא "שם" שם ממש?!

למאן קמזוהר רחמנא?

ליבם? - 'יקום על שם אחיך' מיבעי ליה!

אי לבי דינא - 'יקום על שם אחי אביו' מיבעי ליה!

ודלמא, הכי קאמר להו רחמנא לבית דין: אמרו ליה ליבם יקום על שם אחיו.

אלא אתאי גזרה שוה אפיקתיה לגמרי לגמרי.

השתא דאמרת קרא בגדול כתיב,

אימא בכור - לייבם, פשוט - לא לייבם!

אם כן, אשת אחיו שלא היה בעולמו, דמיעט רחמנא למה לי?

פריך רב אחא:

ואימא למעוטי בוכרא דאמא!

ההוא לא מצית אמרת,

דיבום בנחלה תלה רחמנא,

ונחלה מן האב ולא מן האם.

ואימא: כי איכא בכור תתקיים מצות יבום,

כי ליכא בכור - לא תתקיים מצות יבום!

אמר קרא: "ומת אחד מהם",

מי לא עסקינן דמת בכור, ואמר רחמנא: לייבם קטן.

ואימא: דמת קטן, ואמר רחמנא לייבם בכור!

הא מיעט רחמנא אשת אחיו שלא היה בעולמו.

רס"י

אימא כי ליכא בכור קדם הקטן זכה. דהא לא רבי דלייבם פשוט אלא מומת אחד מהם ומיעוט דאשת אחיו שלא היה בעולמו דמשמע דמת בכור ואמר רחמנא לייבם פשוט אבל איכא בכור לא לייבם פשוט:

הוקשה כו'. שוין לייבם:

ליהדר אגדול. אי לא בעו שאר אחיו נחזור עליו לכופו דמצוה עליה רמיא ולא על האחרים אבל כי ליכא בכור לא רמיא מצוה אגדול טפי משאר אחיו:

הולכין אצל אחיו הקטן. משמע קטן הימנו וגדול משאר אחיו אלמא מהדרינן אגדול דגדול קודם ומדקתני חוזרין אצל גדול ליכא לאותובי דאיכא למימר מאי גדול בכור דאי לא מצי לשנויי הכי אדמותיב מדתני אביי לותיב ממתניתין דקתני בפרק החולץ נמי לא רצה חוזרין אצל גדול:

לא לישקול נחלה. דהא בכור כתיב:

אלא למאי הלכתא קרייה בכור. ליכתוב גדול:

בכור אינו נוטל. חלק בכורה בנחלה הראויה לבא להם אחר מיתת אביהן אלא במה שמוחזק ביד אביהן ביום מותו דכתיב בכל אשר ימצא לו (דברים כא) אף יבם הנוטל פי שנים בנכסי אביו חלקו וחלק אחיו שמת אינו נוטל בראוי כבמוחזק:

ואימא: כי ליכא בכור, קדם קטן - זכה, ואי איכא בכור - קדם קטן לא זכה!

אמר קרא: "כי ישבו אחים יחדו" - הוקשה ישיבת אחים זה לזה.

ואימא: כי איכא בכור - ליהדר אגדול, כי ליכא בכור - אין חוזרין אצל גדול! אלמה תני אביי קשישא:

מצוה בגדול לייבם, לא רצה - הולכים אצל אחיו הקטן, לא רצה - חוזרים אצל גדול!

כבכור, מה בכור בכורתו גרמה לו, אף גדול גדולתו גרמה לו.

ואימא: כי בכור מייבם - לישקול נחלה, כי מייבם פשוט - לא לישקול נחלה!

אמר קרא: "יקום על שם אחיו" (שם ו) - וְהָרִי קָם.

ואלא "בכור" דקרייה רחמנא, כד, ב למאי הלכתא?

לגריעותא:

מה בכור - אינו נוטל בראוי כבמוחזק, אף האי - אינו נוטל בראוי כבמוחזק.

30. כד, ב

רפ"י

מתני'

הנטען. חשוד כלומר שטוענים עליו דברי לעז:
לא ישאנה. משום לעז שלא יאמרו אמת היה הקול הראשון:
הנטען על אשת איש והוציאוה. בית דין מתחת בעלה בשביל זה שאסרה עליו והלך זה ונשאה: **יוציא**. דמדאורייתא אסורה נמי לבעול דדרשינן ונטמאה ונטמאה (במדבר ה) שני פעמים אחד לבעול ואחד לבעול במסכת סוטה (דף כז:):

גמ'

הא גיורא מיהא הויא. ואע"ג דלא נתגיירה לשם יהדות אלא בשביל שישאנה זה:
עבדי שלמה. בעלי שררה היו: **גירי אריות**. כגון כותים דכתיב בספר מלכים (ב' יז) וישלח ה' בהם את האריות ונתגירו כדכתיב התם בגלות שומרון: **גירי חלומות**. בעל חלומות אמר להם להתגיר:
מרדכי ואסתר. ורבים מעמי הארץ מתיידיים (אסתר ח): **בזמן הזה ס"ד**. כל הני מקמי הכי לאו גרים ניהו כגון נבזראדן וכיוצא בו:
כבזה"ז. שלא יעשה מחמת שררה:
אי הכי. דגיורת מעלייתא היא: **לכתחלה נמי**. יכנוס ואמאי תני לא יכנוס:
דאמר רב אסי. טעמא דמתניתין משום דכתיב הסר ממך עקשות פה ולזות שפתים הרחק ממך דאתו לאחזוקי לקלא קמא:
הן גור. הבא להתגיר יגור אפס מאותי בעוד שאין אני עמכם יתגיר דהיינו בזמן הזה:
מי גר אתך עליך יפול. מי גר אתך בעניותך כאשר אמרת: **עליך יפול**. לעוה"ב יפול ינוח כמו על פני כל אחיו נפל (בראשית כה) יפול מצדך אלף (תהלים צא):

משנה

הנטען על השפחה, ונשתחררה, או על הגויה ונתגיירה, הרי זה לא יכנוס. ואם כנס - אין מוציאין מידו. הנטען על אשת איש והוציאוה מתחת ידו - אף על פי שפנס יוציא.

גמרא

הא גיורת מיהא הויא.

ורמינהי:

"אחד איש שנתגיר לשום אשה, ואחד אשה שנתגיירה לשום איש, וכן מי שנתגיר לשום שולחן מלכים, לשום עבדי שלמה - אינן גרים, דברי רבי נחמיה. שהיה רבי נחמיה אומר: אחד גירי אריות,⁵⁶ ואחד גירי חלומות, ואחד גירי מרדכי ואסתר⁵⁷ - אינן גרים, עד שיתגירו בזמן הזה!"

"בזמן הזה" סלקא דעתך?!

אלא אימא: כבזמן הזה.

הא איתמר עליה:

אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב: הלכה כדברי האומר: פולס גרים הם.

אי הכי,

לכתחלה נמי!

משום דרב אסי.

דאמר רב אסי: "הסר ממך עקשות פה ולזות שפתים הרחק ממך" (משלי ד, כד).

תנו רבנן:

"אין מקבלין גרים לימות המשיח. כיצא בו לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה".

אמר רבי אלעזר:

מאי קרא?

"הן גור יגור אפס מאותי מי גר אתך עליך יפול" (ישעיהו נד, טו), אכל אידך - לא.

⁵⁶ מלכים ב' פרק יז

⁵⁷ ורבים מעמי הארץ מתיידיים כי נפל פחד היהודים עליהם" (אסתר ח, יז)

31. כד, ב - כה, א "הַנְטַעַן עַל אֲשֶׁת אִישׁ [וְהוֹצִיאָהּ מִתַּחַת יְדוֹ - אֵף עַל פִּי שְׂפָנֶיךָ יוֹצִיאַ]."

רָשׁ"י

ובעדים. הא דתנן יוציא זה החשוד שכנסה כגון שבאו עדים על קול הראשון שראוה שזינתה עמו:

להא שמעתתא. בעדים:

כי ניים ושכיב רב אמרה

דתניא. תיובתא:

ונתגרשה מתחת ידי אחר.

ראובן נטען על דינה אשת

שמעון וגירשה שמעון ונשאה

נחשון וגירשה אם כנסה ראובן

מעטה לא יוציא:

אי דאיכא עדים. בזנות קמא

הרי נאסרה עולמית עליו:

ה"ה דאפילו דלא אפסיק אחר

לקלא. וכנסה ראובן מגירושי

שמעון לא תצא הואיל וליכא

עדים והא דנקט מתחת ידי אחר

היא גופה איצטריך לשמועין

רבנות דלכתחלה לא יכנוס

כדקתני אם כנס אין לכתחלה

לא:

במה דברים אמורים. דאם כנס

הנטען יוציא כשאין לה בנים מן

הראשון:

אבל יש לה בנים. מן הראשון

לא תצא דכי מפקי לה קא

מחזקינן לקלא קמא ועבדינן

להו ממזרים:

ואם באו כו'. אלמא אין לה

בנים בלא עדים נמי מפקינן:

רב מוקי למתניתין ביש לה

בנים. ומוש"ה אמר רב ובעדים:

וב"ד בעדים הוא דמפקי. מבעל

ראשון דאין אשה נאסרת

לבעלה משום קול ואתא רב

למימר דוקא מתניי משום כך

יוציא הנטען הואיל ואיכא עדים

אבל בלא עדים הואיל ויש לה

בנים לא:

ואבע"א. בלא בנים לא נפקא

בלא עדים והני מתניתא דאמרי

נפקא ר' אמרינהו דמפיק אשה

מבעלה בקול כל דהו:

רוכל. מוכר בשמים לנשים

להתקשט בהן:

רוכל יוצא. מן הבית ומצא זה

את אשתו שהיא חוגרת בסינר

מכוער הדבר שלא התירתו

מעליה אלא לזנות:

סינר. הוא כעין מכנסים שהיו

הנשים חוגרות לצניעות:

רוק למעלה מן הכילה. ארוכל

יוצא קאי ומצא בעל רוק

למעלה בגג הכילה שעל מטתו

מי זרק הרוק למעלה כ"א

השוכב ופניו למעלה הלכך

זינתה זו ורוקקה בשעת

תשמיש:

מנעלים הפוכים. פיהן למטה

ודאי של נכרי הם והפכו כדי

שלא יכיר הרואה:

אמר רב:

וב' עדים.

אמר רב ששת:

אמינא כי ניים ושכיב רב, אמר להאי שמעתתא.

דתניא:

"הַנְטַעַן עַל אֲשֶׁת אִישׁ וְהוֹצִיאָהּ עַל יְדוֹ, וְנִתְגַרְשָׁה מִתַּחַת יְדֵי אַחֵר,

אִם בָּנִים - לֹא יוֹצִיא."

היכי דמי?

אי דאיכא עדים - כי אתא אחר ואפסקיה לקלא מאי הוי?

אלא לאו - דליכא עדים, וטעמא דאתא אחר ואפסקיה לקלא, הא לאו הכי, מפקינן!

אמר לך רב:

הוא הדין דאף על גב דלא אתא אחר ואפסקיה לקלא,

אי איכא עדים - מפקינן,

אי ליכא עדים - לא מפקינן,

והכי קאמר:

דאף על גב דאתא אחר ואפסקיה לקלא, לכתחלה לא יכנוס.

מיתבי:

"במה דברים אמורים נשאין לה בנים,

אבל יש לה בנים - לא תצא.

ואם באו עדי טומאה - אפילו יש לה כמה בנים תצא!"

רב מוקי לה למתניתין ביש לה בנים, ויש לה עדים.

ומאי דוחקיה דרב, לאוקמי למתניתין ביש לה בנים ויש לה עדים,

וטעמא דאיכא עדים מפקינן,

ואי ליכא עדים - לא מפקינן,

לוקמה - בשאין לה בנים, אף על גב דליכא עדים?

אמר רבא:

מתניתין קשיתה:

מאי איריא דתני "הוציאנה" ליתני הוציאנה!"

אלא, כל "הוציאנה" בבית דין,

ובית דין בעדים הוא דמפקי.

ואי בעית אימא:

הני מתננייתא רבי היא.

דתניא:

"רוכל יוצא ואשה חוגרת בסינר,

אמר רבי:

הואיל ומכוער הדבר - תצא.

רוק למעלה מן הכילה,

אמר רבי:

הואיל ומכוער הדבר - תצא,

כה,א מנעלים הפוכים תחת המטה,

אמר רבי:

הואיל ומכוער הדבר תצא."

"מנעלים הפוכים"!

רש"י

מקום מנעלים הפוכים. ניכר מקום הפיכתן בעפר שתחת המטה לשון מורי לשון אחר מקום מנעלים מצא הפוך שבא ומצא את מנעליה במקום שהוא רגיל לתת שלו ודאי נכרי בא לכאן ושם מנעליו במקום שלה ושלה במקום בעל וראשון עיקר דא"כ הפוך מיבעי ליה: **והלכתא כוותיה דרב.** דאמר אין מחזיקין קלא אלא בעדים: **דפסיק.** שיצא קול אחר לומר שקר הוא הלעז: **דומי מתא.** חשודי העיד ל"א דומי דלא ידעי ודאי אלא אמרי בדדמי לשון מורי:

ליחזי דמאן ניהו!

אלא:

"מקום מנעלים הפוכים תחת המטה,

אמר רבי:

הואיל ומבוער הדבר תצא".

והלכתא כוותיה דרב,

והלכתא כוותיה דרבי.

קשיא הלכתא אהלכתא!

לא קשיא:

הא - בקלא דפסיק,

הא - בקלא דלא פסיק.

"קלא - דלא פסיק".

וליכא עדים - כרבי.

"קלא דפסיק".

ואיכא עדים - כרב.

וקלא דלא פסיק - עד כמה?

אמר אביי:

אמרה לי אם:

דומי דמתא יומא ופלגא.

ולא אמרו, אלא: דלא פסק ביני וביני,

אבל פסק ביני וביני - הא פסק.

ולא אמרו, אלא: דלא פסק מחמת יראה,

אבל פסק מחמת יראה - מחמת יראה הוא.

ולא אמרו, אלא:

דליכא אויבים,

אבל איכא אויבים - אויבים הוא דאפקו ליה לקלא.

32. כה, א

רש"י

משום נדר לא יחזיר. וטעמא מפרש התם בהשולח גט שאם אתה אומר יחזיר שמא תלך זו אצל חכם לאחר שניסת ויתיר לה נדרה ויאמר המגרש אילו הייתי יודע שיש היתר לנדר שנדרה אם היו נותנים לי מאה מנה לא הייתי מגרשה שהיתה חביבה עלי ביותר ונמצא זה מבטל גיטו למפרע ועוקרו ובניה מן השני ממזרים לפיכך אומרים לו מתחלה הוי יודע שהמוציא את אשתו משום נדר שנדרה לא יחזיר עולמית ואם היא חביבה עליך צא ובקש היתר לנדרה ואי מגרש לה מהשתא ודאי שנואה היא עליו ותו לא מצי עקר (לה) גיטה בדברי שקר:

ומשום שם רע. שיצא עליה לא יחזיר כדפרישית טעמא שמא תנשא לאחר ויצא קול על הלעו הראשון ששקר היה ויתחרט המגרש ויאמר אילו הייתי יודע שכן הוא כו':

כנס מהו שיוציא. אם החזירה מהו שנכופנו להוציא:

תנינא הנטען כו'. והתם נמי מפקיעה מבעלה דכיון דהוציאה משום שם רע גילה דעתו שהקול אמת ונאסרה לו כי היכי דאסרינן לה הכא משום שהחזיק זה הקול כשכנסה:

התם הוציאוה. ב"ד שבאו עדי טומאה ואסורה לבעל מה"ת:

הכא הוציאה. והאי דלא יחזיר דרבנן הוא:

ורבה בר נחמן מתני' נמי הוציאה תנן. בלא עדים הלכך לא אסורה לבעל אלא משום לזות שפתים מדרבנן ואפ"ה קתני יוציא:

ואכתי מי דמי הכא בעל. החזירה ואין דבר זה מגונה הוא:

התם בועל. כונס ודבר מגונה הוא:

א"ל שפיר דמי להדדי. דהכא והכא מדרבנן הוא:

ולא היא התם. הוא כשכנס בועל אלומי אלמיה לקול הראשון שאמת היה הלעו אבל הכא כשהחזירה בעל בטולי בטליה לקלא דאמרינן מדהחזירה קים ליה בקלא חזר ובדק בקול ראשון של שם רע ומצא שאינו:

תנן התם:

"המוציא את אשתו משום שם רע - לא יחזיר.

משום נדר - לא יחזיר" (גיטין מה:).

שְׁלַח לַיהוָה רִבְּהָ בַר הוֹנָא לְרִבְהָ בַר רַב נַחְמָן:

יְלַמְדֵנוּ רַבְנֵנוּ, כָּנָס - מַהוּ שְׂיוּצִיָא?

אמר ליה:

תנינא:

"הנטען על אשת איש והוציאה מתחת ידו - אף על פי שפנס יוציא."

אמר ליה:

מי דמי?!

התם - **"הוציאוה"**,

והכא - **"הוציאה"**.

ורבה בר רב נחמן מתניתינן נמי **"הוציאה"** תנן.

ואכתי מי דמי?!

הכא - **הבעל,**

והתם - **בועל!**

אמר ליה:

שפיר דמי אהדדי:

הכא - אמור רבנן: לא יכנס, ואם פנס יוציא.

הכי נמי אמרי רבנן: לא יחזיר, ואם פנס יוציא.

ולא היא,

התם - אלומי אלמיה לקלא.

הכא - אמרינן קם ביה בקלא וליתיה.

33. כה, א

רפ"י

מתני'

המביא גט ממדינת הים. צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם וטעמא מפרש בגיטין (דף ב.) לפי שאין בקיאים לשמה: לא ישא את אשתו. הואיל ואדיבוריה סמכינן:

מת הרגתיו הרגנוהו לא ישא אשתו. הואיל ועל עדותו היא נשאת איכא לזות שפתים שמא עיניו נתן בה והעיד שקר אבל לאחר תנשא דאשה נשאת בעד אחד:

ר' יהודה אומר הרגתיו לא תנשא אשתו. אפי' לאחר על פיו לפי שהוא משים עצמו רשע והתורה אמרה אל תשת רשע עד:

הרגנוהו תנשא אשתו. לאחר ובגמרא בעי טעמא:

גמ'

אבל מארץ ישראל. המביא גט מארץ ישראל אין צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם: והא מת דלא עילויה סמכינן. דכי אמר מת בעל הא דשרו רבנן לאינסובי לאחר לא עליה סמכינן:

דאמר מר. בפרק האשה רבה (לקמן דף צג:) היינו טעמא דעד אחד נאמן להשיא אשה משום דהיא גופה דייקא עד שיודעת שמת ודאי ואחר כך נשאת:

מה בין גט למיתה. בהמביא (וכן לקמן דף קיז.) תנן אף הנשים שאינן נאמנות לומר מת בעלה כגון חמותה ויבמתה וצרתה ובת בעלה נאמנות להביא גיטה ואף על פי שצריכות לומר בפני נכתב ובפני נחתם ומה בין גט למיתה אלא שהכתב מוכיח ולא עלה סמכינן כל כך:

משנה

המביא גט ממדינת הים, ואמר: "בפני נכתב ובפני נחתם" - לא ישא את אשתו.

מת,

הרגתיו,

הרגנוהו -

לא ישא את אשתו.

רבי יהודה אומר:

"הרגתיו" - לא תנשא אשתו.

"הרגנוהו" - תנשא אשתו.

גמרא

טעמא ד"ממדינת הים" דעליה קסמכינן, אבל מארץ ישראל, דלאו עליה קסמכינן - ישא את אשתו.

והא "מת" דלאו עליה קסמכינן, דאמר מר: אשה דייקא ומינסבא, וקתני: "לא ישא את אשתו!"

התם - ליקא כתבא,

הכא - איכא כתבא.

דתנן:

"מה בין גט למיתה?

שהכתב מוכיח".

34. כה, א-ב

רס"י

פלוני רבעני לאונסי כו' להורגו.

את הרובע:

גזלן דדבריהם. כמו מפריחי יונים ומשחק בקוביא דתנן (ר"ה דף כב.) כל העדות שאין האשה כשרה לה אף הן אינם כשרים ועלה אמר רב מנשה זאת אומרת גולן דדבריהם כו': רבא פליג עליה דרב יוסף ואמר אפי' אמר פלוני רבעני לרצוני הוא ואחר מצטרף להורגו לרובע דכיון שזה מתכוין לעדות נאמן הוא אצל חברו ואין נאמן על עצמו ממה שאמר לרצוני דאדם קרוב אצל עצמו וקרוב פסול לעדות בין לטובה בין לרעה הלכך אינו נעשה רשע בעדות עצמו:

ואין אדם משים. את עדותו עדות אצל עצמו ליעשות רשע והא דקיי"ל (בי"מ דף ג:) הודאת פיו כמאה עדים דמי הנ"מ לממונא אבל לקנסא ולעונש מלקות וליפסל לא:

ושאני עדות אשה דאקילו בה רבנן. הלכך אפילו רשע נאמן ואנא לית לי דרב מנשיא דאמר הא דדברי תורה פסול:

אלא רב מנשיא דאמר כרבי יהודה. והכי מיתוקם סוגיא רב יוסף מוקים לרב מנשיא כרבי יהודה ורב מנשיא מוקי לרב יוסף כרבי יהודה:

"מת", "הרגתי", "הרגנוהו" - לא ישא את אשתו".

הוא ניהו לא ישא את אשתו,
הא לאחר - תנשא.

והאמר רב יוסף:

"פלוני רבעני לאונסי" - הוא ואחר מצטרפין להרגו.

"... לרצוני" - רשע הוא, והתורה אמרה: **"אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס"** (שמות כג, א)!

וכי תימא: שאני עדות אשה דאקילו בה רבנן -

והאמר רב מנשה:

כה, ב גזלן דדבריהם - כשר לעדות אשה,

גזלן דדברי תורה - פסול לעדות אשה!

נימא רב מנשה דאמר כרבי יהודה!

אמר לך רב מנשה:

אנא דאמרי אפילו לרבנן,

וטעמא דרבנן הכא, כדרבא,

דאמר רבא:

אדם קרוב אצל עצמו, ואין אדם משים עצמו רשע.

לימא רב יוסף דאמר כרבי יהודה?

אמר לך רב יוסף:

אנא דאמרי אפילו לרבנן,

ושאני עדות אשה דאקילו בה רבנן.

ורב מנשה, דאמר כרבי יהודה.

רש"י

אני הייתי עם הורגיו. אבל לא
נגעתי בו:
ע"י לסטיות. לפי שהיה עמהן:

35. כה, ב

"רבי יהודה אומר:
"הרגתי" - לא תנשא אשתו.
"הרגנוהו" - תנשא [אשתו].

מאי שנא "הרגתי" ומאי שנא "הרגנוהו"?

אמר רב יהודה:
באומר: אני הייתי עם הורגיו.

והתניא:
"אמרו לו לרבי יהודה,
מעשה בלסטים אחד שיצא ליהרג במגזת קפוטקיא,
ואמר להם: "לכו ואמרו לה לאשת שמעון בן כהן: אני הרגתי את בעלה בכניסתי ללוד",
ואמרי לה: "בכניסתו ללוד",
והשיאו את אשתו!
אמר להם: משם ראיה?
באומר: אני הייתי עם הורגיו."

והא "לסטים" קתני!

שנתפס על ידי לסטיות.

והא "יצא ליהרג" קתני!

כי דינא דגוים דלא דייקי וקטלי.

36. כה, ב

רש"י

מתני'

בנדר. שנדרה הנאה מבעלה ולא
הפר לה ובאתה לחכם להתיר
לה ולא מצא פתח לחרטה:
לא ישאנה. משום חשד:
שהוא ב"ד. כלומר מיאון או
חליצה לא עשה חכם זה ביחידי
דקי"ל חליצה ומיאון בגי'
ותלתא לא חשידי:

גמ'

הא התירה. ואח"כ מת בעלה
או גירשה ישאנה שאין כאן
חשדא:
לעולם בחד. ודקשיא לך
מדקתני שאסר מכלל דבר
מישרי הוא אין ביחיד מומחה
וכדרב חסדא בנדריי בפרק נערה
המאורסה:

מְשֻׁנָּה

**הַחֲכָם שֶׁאִסַּר אֶת הָאִשָּׁה בְּנִדְרָה עַל בְּעֻלָּה - הָרִי זֶה לֹא יִשְׁאַנָּה.
מִיָּאָנָה אוֹ שְׁחֻלְצָה בְּפָנָיו - יִשְׁאַנָּה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בֵּית דִּין.**

גְּמָרָא

הא התירה - ישאנה.

במאי עסקינן?

אילימא בחד - חד מי קצי מתיר!?

והאמר רב אמר רבי חייא בר אבין אמר רב עמרם:

תנא: "התרת נדרים בשלשה!"

ואלא בתלתא - מי חשידי?!

והתנן:

"מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה, מפני שהוא בית דין!"

לעולם בחד,

וכדאמר רב חסדא אמר רבי יוחנן:

בְּיָחִיד מוֹמְחָה.

הכא נמי בְּיָחִיד מוֹמְחָה.

רש"י

ב"ד. ג':
 לא חשו חכמים לדבר זה. לומר
 לא יקחו שוב שדה זו מן הלוקח
 וכן העד של גט לא ישא את
 האשה:
 היא גופה. כלומר הי"ה דתרי
 נמי לא חשידי והא דקתני שהוא
 ב"ד לאו משום לאפוקי מחשדא
 אלא לאשמועי דאין מיאון
 בפחות מגי ולאפוקי ממאן
 דאמר בפ' [בי"ש] (לקמן קז):
 מיאון בשנים:

37. כה, ב

"מִיָּאֲנָה או שְׁחֻלְצָה [בְּפָנָיו - יִשְׁאַנָּה, מִפְּנֵי שְׁהוּא בֵּית דִּין]."

טעמא? דבית דין,
 הא בתרי - לא.

מאי שנא מהא דתנן⁵⁸:

"עֵדִים הַחֲתוּמִים עַל שְׂדֵה מְקַח, וְעַל גֵּט אִשָּׁה,
 לֹא חָשׂוּ חֲכָמִים לְדַבֵּר זֶה" (תוספתא יבמות ד, 1)!

היא גופה קמושמע לן,
 לאפוקי ממאן דאמר: מיאון בפני שנים,
 קמושמע לן: מיאון בשלישה.

⁵⁸ מסורת הש"ס וחלק מהראשונים גורסים "דתיא". אך מצאנו בגמרא שמתייחסת לברייתא ובמיוחד מהתוספתא דם במינוח "תנן".

38. כה, ב - כו, א

רש"י

כנס מהו שיוציא. אחכס
 ואמביא גט קאי :
 גמרא או סברא. האי דאמרת
 כנס אין מוציא :
 ברננה. מפני רינון ולעז בני אדם
 לא אמרינן ליה הוצא ולא דמי
 לנטען על אשת איש דהתם
 הואיל והוציאה בעלה מפני זה
 והלך זה ונשאה מכוער הדבר :

איבעיא להו:
 כנס - מהו שיוציא?

רב כהנא אמר:
 כנס - מוציא.

רב אשי אמר:
 כנס - אינו מוציא.

תני להו רב זוטרי דבי רב פפי:
 כדברי האומר: כנס - אינו מוציא.

אמרו ליה רבנן לרב אשי:
 גמרא, או סברא?

אמר להו:
 מתניתין היא: הנטען שפחה ונשתחררה, גויה ונתגיירה - הרי זה לא יכנוס,
 ואם כנס - אין מוציא.

כו, א אלמא: ברננה לא מפקינן,
 הכא נמי, ברננה לא מפקינן.

39. כו, א

רפ"י

מתני'

וכולם. החכם והמביא גט והמעיד באשה להשיאה דתנן בהן לא יכנוס:

שהיו להם נשים. בשעת מעשה ומתו לאחר זמן מותרות אלו לינשא להם דהשתא ליכא חשד שהרי בשעה שהעיד בה העד או שאסרה חכם היתה אשתו קיימת ולא לינשא את זו נתכוין:

וכולן. הנשים הללו:

שנישאו. לאחרים כשאסרה חכם או כשהעיד עד במיתת בעלה ומתו הבעלים השניים: **מותרות לינשא**. לחכם ולעד ולמביא גט:

וכולן. הנשים האלו מותרות לבניהם או לאחיהם של אלו המתירים אותן ואין אסורות אלא להן לבדן:

גמ'

נתגרשו לא. דעיי שנתן את עיניו בזו שהתיר גירש את אשתו:

הא. דקתני אפי' נתגרשו כגון דהוי להו קטטה מקמי הכי דעדיין לא נתן דעתו על זאת: ה"ג ואיבעית אימא אידי ואידי דלא הו להו קטטה:

הא. דקתני נתגרשו לא בדארגיל הוא קטטה שהוא התחיל להקניט את אשתו:

והא. דקתני אפי' נתגרשו בדארגילה היא קטטה שהיא הקניטתו תחלה:

משנה

וכולם שהיו להם נשים ומתו - מותרות לינשא להם.
וכולן, נישאו לאחרים, ונתגרשו או שנתאלמנו - מותרות לינשא להם.
וכולן, מותרות לבניהם או לאחיהם.

גמרא

"מתו" - אין,

נתגרשו - לא.

אמר ליה רב הלל לרב אשי:

והתניא:

"אפילו נתגרשו!"

לא קשיא:

הא - דהואי קטטה,

הא - דלא הואי קטטה.

ואיבעית אימא:

הא והא דלא הואי קטטה.

ולא קשיא:

הא - דארגיל הוא,

הא דארגילה היא.

40. כו, א

"וּבּוֹלוֹן שְׁנֵי שָׂאוּ [לְאַחֲרֵים, וְנִתְגַרְשׁוּ אוֹ שְׁנֵי תַּלְמִידֵי - מוֹתְרוֹת לִינְשָׂא לְהֵם"].

קא סְלָקא דְעֵתִין:

מִיִּתְהָ אֲמִיתְהָ,

וְגִירוּשֵׁין אֲגִירוּשֵׁין.

נִמְאָ מִתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי,

דְּאִי כְּרַבִּי, הָאֲמַר: בְּתַרִּי זִימְנִי הוּיָא חֲזָקָה!

לָא, מִיִּתְהָ אֲגִירוּשֵׁין,

וְגִירוּשֵׁין אֲמִיתְהָ.

כ"י

קס"ד מִיִּתְהָ אֲמִיתְהָ. הָא דְקִתְנִי וּכְלוֹן שְׁנֵי שָׂאוּ לְאַחֲרֵים וּמְתוֹ קָאִי נְמִי אֲרִישָׂא דְקִתְנִי מִתְּהַרְגָתִיו הֲרַגְנוּהוּ לָא יִשָּׂא אֶת אִשְׁתּוֹ וְקִתְנִי דָאֵם נִישָׂאת לְאַחַר עַל פִּיּוֹ וּמִתְּהַרְגָתִי הַזֶּה מוֹתְרֵת לִינְשָׂא לְעַד זֶה וְאֵעִי"פ שְׁמִתּוֹ בִּי בְעֵלְיָה תִנְשָׂא לְשִׁלְיָה וְלֹא אֲמַרִינְן הוֹחֲזָקָה זֶה קִטְלָנִית שֶׁהַנּוֹשֵׂא מִתְּהַרְגָתִי וְגִירוּשֵׁין דְקִתְנִי נִתְגַרְשָׂה קָאִי אֲגִירוּשֵׁין דְלַעִיל הַמְבִיא גִט כִּי וְאֲשִׁמְעִינְן דָאֵם נִשָׂאת לְאַחַר בְּאוֹתוֹ הַגִּט וְגִירוּשָׂה הַשְּׁנִי הַזֶּה מוֹתְרֵת לִינְשָׂא לְמַבִּיא גִיטָה הֲרֵאשׁוֹן:

בְּתַרִּי זִימְנִי הוּיָא חֲזָקָה. לְקַמֵּן בְּהַבָּא עַל יְבִמְתּוֹ (דף סד:). נִיסֵּת לְרֵאשׁוֹן וּמִתְּהַרְגָתִי לְשִׁנִּי וּמִתְּהַרְגָתִי לְשִׁלְיָה לָא תִינְשָׂא דְבְרֵי רַבִּי וּמִתְנִי דְלָא כְּרַבִּי דָאִי רַבִּי נְהִי דְחֻשְׁד לִיכָא מִיָּהוּ לְכָל הָעוֹלָם אֲסוּרָה שֶׁהוֹחֲזָקָה לְהַתְאֲלֵמֵן אוֹ לְהַתְגַּרְשׁ:

מִיִּתְהָ. דְקִתְנִי הַכָּא שְׁנֵי שָׂאוּ לְאַחֲרֵים וּמִתְּהַרְגָתִי מוֹתְרוֹת לָאוּ אֲכֹלְהוּ דְלַעִיל קָאִי אֲלֵא אֲגִירוּשֵׁין וְאֲמַבִּיא גִט אוֹ חֲכָם שְׂאֲסַר אֶת הָאִשָּׁה:

וְגִירוּשֵׁין. דְהַכָּא אֲמַת הֲרַגְתִּי הֲרַגְנוּהוּ וּמִשׁ"ה כְּשֶׁנִּתְגַרְשָׂה מִשְׁנֵי זֶה מוֹתְרֵת לְשִׁלְיָה שְׁעֵדִינְן לָא הוֹחֲזָקָה בְּחֻדָּא רִיעוּתָא תְרִי זִימְנִי:

41. כו, א

רס"י

אסור באמה ובתה ואחותה.
 כדמפרש טעמא לקמן שמא
 לאחר שישא את אמה או את
 בתה תזנה זו עמו ובזנות קמא
 לא הוה מיתסר באמה
 ובקרובותיה דקיי"ל (לקמן דף
 צו.) נושאין על האנוסה ועל
 המפותה דלא נאסרו קרובות
 אשה על האיש א"כ קדשה
 לראשונה דאישות כתיב בה
 וקיחה כי יקח איש את אשה
 ואת אמה (ויקרא כ) אבל
 משנשא את אמה ואת בתה
 עומדת הנטענת הראשונה עליו
 בכרת דתנן (שם) האונס
 והמפתה על הנשואה חייב וה"י
 אמאי מותרת לבניהם ליחוש
 שמא עצת זמה היה ביניהם
 לישא את בנו של זה ויהא זה
 רגיל אצלה:

נשי לא אסרו. שכיבת זנות
 הקרובה את אשתו גמורה עליו
 הילכך לא קפדא אשתו ושתקה
 וחיישינן אבל גברי דאסרי
 שכיבתן אהדדי דאשה המזנה
 אסורה לבעלה קפיד בעל ורחיק
 האי מיניה:

א"ה. דבגברי לא חיישינן לזנות
 שיזנה קרובו עם אשתו לאביו
 של מתיר נמי תשתרי ואמאי
 תני לבניהן ולאחיהן ולא תני
 נמי לאביהן:

לא מיבעיא לאביו. של מתיר
 דמותרות ולא חיישינן שמא
 יזנה מתיר זה עמה:

דבזיו מיניה. בוש הוא מאביו
 ואימתו עליו:

"ובולן, מותרות לבניהם או לאחיהם".

מאי שנא מהא דתנן:

"הנטען מן האשה, אסור באמה ובבתה ובאחותה!"

נשי לגבי נשי שכיחן דאזלן.

גברי לגבי גברי לא שכיחן.

אי נמי,

נשי דלא אסרו שכיבתן אהדדי - לא קפדי אהדדי.

גברי דאסרו שכיבתן אהדדי - קפדי אהדדי.

אי הכי, אביו נמי!

לא מיבעיא קאמר:

לא מיבעיא אביו, דבזיו בניה מיניה,

אבל בנו דלא בזיו אביו מיניה,

אימא: לא,

קא משמע לן.